

Знак якасці
"Нафтан"
 павялічвае
 экспарт
 Стар. 2

BELARUS 21.BY
 Беларусь on-line у Інтэрнэце

Турыстычны атлас
 Беларускае Пазер'е — адна з самых казачных і прыгожых мясцін свету. Некранутыя чалавечай цывілізацыяй жыццёвыя лясы і азёры знаходзяцца на тэрыторыі Віцебскай вобласці нашай краіны. А знаёмства можна пачаць з самага заходняга горада Віцебшчыны — Пастаў.
 Стар. 9

Кошт у Беларусі 1 000 рублёў.

8 верасня, 2005
 Газета з Беларусі

Голас Радзімы

Газета выходзіць у другі і чацвёрты чацвер месца.
 № 34-35 (2956 — 2957)
 Выдаецца з 1955 года

Персона
 Станіслаў ШАРАШКОЎ, галоўны рэдактар газеты "Весткі з Беларусі" беларускай абшчыны Львоўскай вобласці:
 "Пачалася ўсё з таго, што мне спадабалася беларуская абшчына, і я стаў друкаваць пра яе артыкулы ў газеце "Русский вестник"
 Стар. 12

NEWS FROM BELARUS page 3

Скарбонка
Вяселле ў дудутках
 Стар. 8

Вяртанне
Збіральніца
 З імем заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі і Польшчы Алены Аладавай (1907—1986) звязана станаўленне развіццё музейнай справы ў нашай краіне, пачатак вяртання скарбаў, вывезеных у час апошняй вайны, пошук і набыццё новых шэдэўраў выяўленчага мастацтва.
 Стар. 10

Пад жыццямі
Водны праект Міхаіла Куксы
 Стар. 4

Да ўвагі чытачоў!
 Наступны нумар газеты "Голас Радзімы" выйдзе 22 верасня 2005 года

Дзень беларускага пісьменства

Нашчадкі Скарыны сустраліся ў Камянцы

XII Свята беларускага пісьменства адбылося ў Камянцы на Брэстчыне.

Традыцыйна ў яго рамках прайшлі "Камянецкія чытанні", якія адкрылі новыя старонкі гісторыі краі і нагадалі імёны тых, хто складае гонар беларускай культуры і стаіць першым у кагорце беларускіх асветнікаў — Ефрасінні Полацкай, Сымона Буднага, Францыска Скарыны...
 Свята праводзіцца на высокім дзяржаўным узроўні, нагадаем, што старшынёй аргакамітэта з'яўляецца віцэ-прэм'ер Уладзімір Дразын. У Камянцы ён зачытаў прывітанне ад Прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнкі.
 Асноўнай дамінантай свята сёлета стала беларуская кніга. На галоўнай плошчы Камянца працавалі тэматчныя кніжныя пляцоўкі "Краіна ведаў", "Салют, Перамога!", "Свет дзяцінства".
 У Камянцы выступалі і раздавалі аўтографы беларускія пісьменнікі, спявалі і танчылі народныя калектывы і эстрадныя выканаўцы. Адрэнавай падзей свята стаў удзел у ім прадстаўнікоў беларускай дыяспары. Якім напярэдадні былі падведзены вынікі літаратурнага конкурсу сярод беларусаў замежжа "Нашчадкі Скарыны", які праводзіўся Міністэрствам інфармацыі сумесна з газетай "Голас Радзімы".
 Пераможцамі конкурсу сталі Іна СНАРСКАЯ (Украіна) — паэзія, Цімох ЛЯКУМОВІЧ (ЗША) — проза, Марына КУЦЫНА (Латвія) — юнацкая намінацыя. Міністр інфармацыі Уладзімір Русакевіч уручыў пераможцам дыпламы і памятныя падарункі. За Цімоха Лякумовіча ўзнагароды прыняла галоўны рэдактар газеты "Голас Радзімы" Наталля Салук, у хуткім часе яны будуць перададзены пераможцу.
 Напярэдадні Цімох Лякумовіч з удзячнасцю ўспрыняў вынікі конкурсу і папрасіў, каб замест яго на свята пісьменства запрасілі аднаго з дзевяці лаўрэатаў. Спадкаемцай шановага навукоўца стала Алена Бучэль, магістрант Даўгаўпілскага ўніверсітэта (Латвія). Ёй дыплом лаўрэата ўручыў знакаміты беларусіст, прафесар Адам Мальдзіс. Такі выбар быў невяпадковым, бо менавіта ў Латвіі грунтоўна развіваецца беларускае мовазнаўства, беларускую мову вывучаюць не толькі нашы суайчыннікі, але і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцей.
 Госці былі ўсцешаныя паездкай у Камянец, які спраўды ўразіў веліччу старажытнай вежы, суквеццем талентаў і той пашанай, з якой іх сустралі ў Беларусі. Падрабязнасці пра Свята пісьменства — у наступным нумары "Голасу Радзімы".
 Алена СПАСЮК.

SOS!
Працуюць "гарачыя" лініі
 Прэз-сакратар МЭС Р. Есін праінфармаваў аб наяўнасці беларускіх грамадзян сярод пацярпеўшых ад стихійнага бедства ў ЗША і Паўднёва-Усходняй Азіі.

Пасольства Беларусі ў ЗША і Генеральнае консульства ў Нью-Йорку пастаянна падтрымліваюць сувязь з амерыканскімі афіцыйнымі органамі з мэтай атрымання інфармацыі пра нашых суайчыннікаў, у тым ліку турыстаў, студэнтаў, бізнесменаў і асоб, якія знаходзяцца з прыватнымі візітамі ў гэтай краіне. Гэтая справа выдзелена таксама праз прадстаўнікоў грамадскіх аб'яднанняў беларусаў у ЗША.
 Беларускія дыпламаты ў ЗША аказалі садзейнічанне беларускай студэнцы, якая знаходзілася ў Амерыцы на стажыроўцы, у атрыманні дакументаў на вяртанне з зоны бедства на радзіму.
 З улікам складанага становішча ў рогіёне атрымаць поўную і дакладную інфармацыю зараз немагчыма. Разам з тым беларускія замежныя ўстановы прыкладаюць намаганні для збору неабходных звестак аб грамадзянах Беларусі, якія могуць знаходзіцца ў ЗША.
 Пры неабходнасці атрымання консульскай дапамогі грамадзяне нашай краіны могуць звязвацца з беларускімі замежнымі ўстановамі ў Злучаных Штатах. Тэлефоны "гарачай лініі" ў Вашынгтоне ў працоўны час: 8-10-1-202-986-16-06, мабільны 8-10-1-202-246-17-72, кругласутачны 8-10-1-202-986-16-04. Тэлефоны Генеральнага консульства Беларусі ў Нью-Йорку ў працоўны час: 8-10-1-212-681-67-65, мабільны: 8-10-1-917-833-12-04.
 Заканчэнне на 2-й стар.

Спорт
Поспех весляроў
 Беларускія весляры заваявалі залатую і сярэбраную ўзнагароды чэмпіянату свету па веславанні на байдарках і каноях у Харватыі. На першую ступень п'едэстала гонару падняўся наш квартэт у складзе Рамана Петрушэвіча, Аляксандра Абалмасова, Дзяміяна Турчына і Вадзіма Махнёва, які перамог у зоезде байдарачнікаў на дыстанцыі 500 метраў. Дарэчы, двое з гэтага з'яўка — Петрушэвіч і Махнёў — былі бронзавымі прызёрамі Алімпійскіх гульняў-2004 у Афінах, дзе выступалі на байдарцы-двойцы.
 Яна ГОМАН.

Азербайджан	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Арменія	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Аўстрыя	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Бразылія	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Бразылія	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"
 ў 52 краінах

Стасункі

Мікалай КАЧАНОВІЧ, прадстаўнік Калінінградскай вобласці ў Беларусі:

"Супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Калінінградскай вобласцю мае патэнцыял"

— Калінінградская вобласць ганарыцца асаблівымі адносінамі з Беларуссю: паміж урадамі нашых краін падпісана дамова аб доўгатэрміновым супрацоўніцтве. Для яе рэалізацыі створаны беларуска-расійскі савет, што, безумоўна, адбіваецца на ўзроўні супрацоўніцтва.

У першым паўгоддзі 2005 года асноўныя намаганні органаў выканаўчай улады вобласці, кіраўнікоў гаспадарчых суб'ектаў былі скіраваны на замацаванне і развіццё станоўчых тэндэнцый, дасягнутых летась.

У выніку прынятых мер за пяць месяцаў бягучага года ўдалося павялічыць экспарт з Калінінградскай вобласці ў Рэспубліку Беларусь на 36,9 працэнта ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года.

Асновай беларускага імпарту ў Калінінградскую вобласць з'яўляюцца пастаўкі будаўнічых матэрыялаў, неапрацаваных леса-матэрыялаў, паперы, кардону, вырабаў з іх. Прыкметна павялічыліся пастаўкі шчыбету і цэменту, а таксама малочнай прадукцыі.

Атрымала дадатковую дынаміку супрацоўніцтва з Брэсцкай вобласцю. Аб'ём тавараабароту павялічыўся ў два з паловай разы.

Не сакрэт, што асноўным паказчыкам міжрэгіянальных адносін з'яўляецца гандаль. Па ім

можна меркаваць, што супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Калінінградскай вобласцю пашыраецца. У мінулым годзе тавараабарот склаў 145 мільёнаў долараў, што напалову больш, чым ў папярэднім. Калінінградская вобласць — асноўны пастаўшчык цэлюлозы і паперы для беларускіх прадпрыемстваў. З Беларусі пастаўляецца драўніна, з якой калінінградскія камбінаты вырабляюць цэлюлозу.

Другі напрамак супрацоўніцтва — будаўніцтва. Вялікая заслуга беларусаў у тым, што бурштынавы край сёння нагадвае буйную будаўнічую пляцоўку. Беларусь накіроўвае ў Калінінград будматэрыялы і будаўнікоў. Гэтаму спрыяе тое, што роўныя правы грамадзян дазваляюць без складанасцей уладкоўвацца на працу. На будаўніцтве Калінінградскай ЦЭЦ-2 — самага значнага энергетычнага аб'екта Расіі — працуе каля тысячы беларусаў. Некалькі гадоў таму "Белэнергабуд" выйграў тэндэр на работы, і ў кастрычніку гэтага года павінен быць запушчаны першы энергаблок на 450 МВт. Ёсць добрыя шансы выйграць тэндэр і на іншыя падрады.

З другога боку, і Калінінграду ёсць што прапанаваць беларускім імпарцёрам. Напрыклад, штогадовая пастаўкі рыбы ў Беларусь

складаюць больш за 20 тысяч тон. У гэтай галіне дзейнічае адзін з самых буйных сумесных праектаў — СП "Белрасрыба", заснавальнікамі якога з'яўляюцца таксама Упраўленне справамі Прэзідэнта з боку Беларусі і Марскі рыбны порт і рыбалавецкі калгас з боку Калінінграда.

У ліпені ў Калінінградзе праходзіла Нацыянальная выстава Рэспублікі Беларусь. Яе мэта — пашырыць эканамічнае супрацоўніцтва Беларусі і заходняга рэгіёна Расіі. Пакуль яно абмяжоўваецца 58 таварнымі групамі, а ўсяго іх 99. Удзельнікі мерапрыемства мелі магчымасць не толькі заключыць кантракты, але і рэалізаваць свае тавары на месцы. Цікава, што ў гэтыя ж дні Калінінград адзначыў сваё 750-годдзе, і Нацыянальная выстава Беларусі дала сваю ноту ў святочную мелодыю горада.

Як бачна, і Расія, і Беларусь зацікаўлены ў супрацоўніцтве. Гэта павярджае і палітыка, што праводзіцца яе кіраўнікамі У.Пуціным і А.Лукашэнкам, якія асобна разгледзелі пытанні аб Калінінградскай вобласці, пастаўках рыбы, а таксама выказалі намер развіваць адносіны па выкарыстанні партовых інфраструктур у інтэрэсах Расіі і Беларусі.

Запісала
Наталля АЛЕЙНИКАВА.

Знак якасці

"Нафтан" павялічвае экспарт

Аб'ём перапрацоўкі нафты ў ААТ "Нафтан" за 7 месяцаў бягучага года склаў 5,5 мільёна тон, што на 10 працэнтаў больш у параўнанні з такім жа перыядам мінулага года. У гэтым годзе плануецца перапрацаваць 9,4 мільёна тон нафты.

Нафтаперапрацоўчы завод "Нафтан" створаны ў 1958 годзе і пераўтвораны ў ААТ у канцы 2002 года. Дзяржаве належыць 99,8 працэнта акцый, калектыву прадпрыемства — 0,2 працэнта. Зараз "Нафтан" экспартуе каля

70 працэнтаў прадукцыі (у асноўным дызельнае паліва).
НА ЗДЫМКАХ: ААТ "Нафтан" на цэнтральным пульце устаноўкі АВТ-6.
Фота БелТА.

SOS!

Працуюць "гарачыя" лініі

Пачатак на 1-й стар.
Што тычыцца Паўднёва-Усходняй Азіі, то Міністэрства замежных спраў настойліва рэкамендуе беларусам пакінуць раёны, ахопленыя стыхійным бедствам, а таксама ўстрымацца ад наведвання гэтага рэгіёна ў бліжэйшы час.

Зараз консульская служба Пасольства Беларусі ў В'етнаме ажы-

ццяўляе аператыўную работу па высвятленні інфармацыі аб магчымым знаходжанні беларусаў у зоне стыхійнага бедства.

Консульскія службы пасольстваў у Індыі і Кітаі вядуць маніторынг сітуацыі ў рэгіёне ў сувязі з тайфунам "Талім", які абрушыўся на Тайвань і рухаецца ў бок Кітая.

Пяць дыпламаў атрымалі беларускія выданні на II Міжнародным конкурсе "Мастацтва кнігі краін СНД"

Урачыстая цырымонія ўзнагароджання лаўрэатаў конкурсу адбудзецца 9 верасня ў дні работы XVIII-й Маскоўскай міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу. Выданні, адзначаныя ўзнагародамі, будуць дэманстраваны на стэндзе Федэральнага агенцтва па друку і масавых камунікацыях Расіі.

У гэтым годзе журы конкурсу ацэньвала выданні па 10 тэматых намінацыях і асобнай намінацыі — Гран-пры. Так, дыплама 3-й ступені ў намінацыі "Садружнасць" удастоены фотаальбом "Полацк" аўтара-выканаўцы Івана Каліноўскага, які выпусціла выдавецтва "Беларусь". "Алімпійская краіна Беларусь" складальніка Пятра Рабухіна, выдадзена РУП "Міжнародны цэнтр інтэграцыйнай інфармацыі", заваявала дыплом 2-й ступені ў намінацыі "Наш сучаснік". Першая кніга 15-томнай энцыклапедыі "Гарады і вёскі Беларусі" выдавецтва "Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі" атрымала дыплом 2-й ступені ў намінацыі "Мае ўніверсітэты". Трохтомніку "Узнагароды і памятна-ныя знакі Расіі" выдавецтва "Хар-

вест" прысуджаны дыплом 2-й ступені ў намінацыі "Надрукавана ў Садружнасці". Дыпламам 1-й ступені журы конкурсу аданіла кнігу "Перамога" ў аднайменнай намінацыі конкурсу. Кніга, якая выйшла ў двух тамах у выдавецтве "Мастацкая літаратура", стала свайго роду энцыклапедыяй аб 1 418 днях вайны. Гэта першае на постановай прасторы выданне, у якім храналагічна зафіксаваны самыя важныя падзеі кожнага дня, што праходзілі на тэрыторыі СССР і сумежных краін, акупіраваных фашысцкай Германіяй, ад пачатку вайны і да пераможнага мая 45-га.

Усяго ў II Міжнародным конкурсе "Мастацтва кнігі краін СНД" прынялі ўдзел 200 выданняў з 10 дзяржаў.
Падрыхтавала Алена СПАСЮК.

Фінансы

Пашырэнне правоў Нацбанка прыцягне інвестыцыі

Беларуская эканоміка стане больш прывабнай для замежных інвестараў. Гэтаму будучы спрыяць новаўвядзенні, якія прадугледжаны ў абноўленай рэдакцыі Банкаўскага кодэкса. Нядаўна дэпутаты разгледзелі яго новы праект.

У папраўках упершыню замацавана паняцце "філіял замежнага банка" і прадугледжваецца парадак рэгулявання яго дзейнасці на тэрыторыі Беларусі. Такое новаўвядзенне будзе спрыяць прыцягненню замежных інвестыцый у нашу краіну. Сярод новаўвядзенняў — пашырэнне правоў Нацыянальнага банка ў галіне банкаўскага нагляду.

Сітуацыя

Памылка дацкага грамадзяніна прымусіла эвакуіраваць супрацоўнікаў банка

Пільныя супрацоўнікі аднаго з мінскіх банкаў паведамілі ахове, што ў памяшканні ўжо доўгі час знаходзіцца падароны чамаданчык.

Пасля гэтага ўсіх работнікаў банка эвакуіравалі і выклікалі службу размініравання. Але не паспеў яшчэ сабака-сапёр абнохаць прадмет, які напалохаў, як у чамадана знайшоўся гаспадар. Ім аказаўся няўважлівы датчанін. Да гэтага, у забытым чамадане ён захоўваў не бомбу, а вялікую суму грошай. Пакуль службы бяспекі правяралі яго версію і вярталі ўладальніку маёмасць, іншаземец пачухваўся.

Шматгалоссе

Юзэф Лучнік узначаліў Саюз палякаў на Беларусі

Грамадскае аб'яднанне "Саюз палякаў на Беларусі" ўзначаліў 69-гадовы настаўнік-пенсіянер Юзэф Лучнік. Ён выбраны старшынёй СПБ на VI з'ездзе гэтай арганізацыі, які 27 жніўня адбыўся ў Ваўкавыску. За яго кандыдатуру галасы адалі 149 дэлегатаў з 174-х. 3 дэлегаты ўстрымаліся, астатнія — не галасавалі. Такая інфармацыя прагучала на прэс-канферэнцыі па выніках з'езда.

Юзэф Лучнік скончыў гістарычны факультэт Ленінградскага педагагічнага істытута імя А.І. Герцэна. Мае амаль 40-гадовы дырэктарскі стаж, 16 гадоў выкладаў у Літве. Перад выходам на пенсію працаваў дырэктарам базавай школы ў вёсцы Сонічы Гродзенскага раёна.

Новы старшыня СПБ раскажаў журналістам, што да 17 верасня 1939 года ў яго было грамадзянства Польшчы. Актывістам польскага руху на Гродзеншчыне з'яўляецца 18 гадоў. У 1987 годзе стварыў Сапоцкінскі аддзел палякаў імя Адама Міцкевіча, а затым яшчэ 14 аналагічных аддзелаў у Гродзенскім раёне. Ён стаяў таксама ў пачатку фарміравання грамадскага аб'яднання "Саюз палякаў на Беларусі".

"На пасадку кіраўніка СПБ я балачкаваўся, каб выратаваць гэтую арганізацыю ад распаду, які пагражаў ёй. Спрэчкі ўнутры аб'яднання будуць скончаны, а ў далейшым яно будзе займацца толькі культурна-асветніцкай дзейнасцю", — падкрэсліў Юзэф Лучнік.

Жыццё і вера

У Гродна адбылася каранацыя іконы Маці Божай Кангрэгацкай Кангрэгацкай

Ікона ў Гродна была завезена езуітамі ў 1664 годзе. У 1686 годзе яна прызнана судадзейнай. У 1705 годзе ўсталявана ў Гродзенскім фарным касцёле, дзе знаходзіцца да гэтага часу. Ікона Маці Божай Кангрэгацкай напісана на медным лісце і з'яўляецца копіяй іконы Маці Божай Снежнай у Рыме — ратавальніцы рымскага народа.

Ікона праславілася вылучванымі веруючых. Гродзенская ікона лічыцца заступніцай студэнцтва. 28 жніўня пудадзейную ікону ўпрыгожыла карона. Гэта першая каранацыя каталіцкай іконы за пасляваенны час у Гродзенскай вобласці. Дазвол на яе выдаў у 2003 годзе Папа Рымскі Іаан Павел II.

Ва ўрачыстым мерапрыемстве прыняў удзел кардынал Беларусі Казімір Свентэк, а таксама прадстаўнікі каталіцкага і праваслаўнага духавенства Расіі, Украіны, Польшчы, Літвы і Італіі.

Адукацыя

Старшакласнікі будуць вучыцца па нацыянальных падручніках

Новыя айчыныя падручнікі "на ўра" прыняты ў школах. А па некаторых дысцыплінах (такіх як фізіка, матэматыка, замежныя мовы) Беларусь прэтэндуе на вельмі паспяховы гандаль падручнікамі з іншымі краінамі СНД.
Падрыхтавала Яна ГОМАН.

Commonwealth CIS SUMMIT IN KAZAN

The issues of improving operation and reforming CIS bodies were brought to the spotlight at the CIS summit in the capital of Tatarstan. The narrow format meeting of the heads of the CIS states was held in Kazan city hall. All the leaders of CIS member states attended the summit, but for the President of Turkmenistan. This country was presented by Deputy Chair of the Cabinet of Ministers Aganiyz Akyev.

CIS leaders were submitted a number of documents including a draft agreement on humanitarian cooperation. The meeting was followed by the statement in regard to the 60th anniversary of the United Nations Organization and the address dedicated to the 20th anniversary of the Chernobyl catastrophe. The address was aimed to draw attention of the global community to rehabilitation of affected regions as well as to pay tribute to the victims of the Chernobyl catastrophe.

The agenda of the meeting included reformation of CIS agencies, election of the new Chairman of the Council of CIS leaders, and humanitarian issues.

A number of important documents were signed during the summit such as the concept of coordinated border policy, concept of cooperation in fight against terrorism, humanitarian agreement that presupposes establishment of the Council for humanitarian cooperation.

The resolution proclaiming the year 2006 a Year of the Commonwealth of Independent States was adopted at the summit.

Cooperation BELARUS AND LATVIA WILL COOPERATE IN FORESTRY SPHERE

The agreement on economic and scientific-technical cooperation in the forestry sphere was concluded August 25 in Minsk.

The document provides development of bilateral cooperation in the sphere of forest use and management. The sides intend to settle jointly issues on expanding forest plantation zones, on preserving forests and biological diversity. The sides also intend to cooperate in the field of rational timber production and ensure forest resources renewal.

In line with the agreement experts of the two states will carry out forests monitoring, establish scientific ties and share information. Working groups will be set up to implement the agreements reached.

MONUMENT TO FRANTSYSK SKARYNA SET UP IN MINSK

The monument to Frantsysk Skaryna was set up near the new building of the National Library in Minsk.

The monument to the first printer has a long history. The idea of

putting up the monument dates back to the early 90s when a competition for the best project was announced. The one by sculptor Alexander Dranets was recognized as the most worthwhile among 21

represented works. Completed statue had to wait for years to be put up.

At last the monument has occupied its fitting place - near the building of the future National Library.

Sensation

UNIQUE EDITION OF BELARUSIAN BIBLE EMERGED IN GERMANY

A unique edition of Belarusian Bible tracing back to the Reformation period was found in Germany, federal foreign ministry informed. The book, translated by Frantsysk Skaryna, was found in the library of the town of Gorlitz.

According to the Belarusian embassy in Germany, the Bible was published in Prague in 1517-1519. It has 658 sheets or 1316 pages. Since 1527 the Bible has been property of the town. The scientific value of the finding was confirmed by German Slavonic scholar Norbert Randov, a consultant of the language center of the German federal foreign ministry.

Frantsysk Skaryna's Bible is the first printed book in one of the East-Slavic languages. Today whereabouts of 258 Skaryna's prints is known. The Bible found in Gorlitz is the only copy in Germany.

The diplomatic corps underscored that the unique finding can give a new impetus for the development of the Slavonic and Belarusian studies in Germany.

Event

BELARUSIAN LITERACY DAY IN KAMIENETS

This year the popular celebration of the Belarusian Literacy Day was held in town Kamienets of Brest region. Traditionally for the twelfth time the participants of the holiday convened on the first Sunday of September.

Certainly the main attention was concentrated on Belarusian books and editions. "Kamienets readings" held in the context of the holiday discovered new pages of Belarusian history and reminded of the names of the first Belarusian enlighteners - Efrasiynya Polotskaya, Symon Budny, Frantsysk Skaryna. A lot of outstanding Belarusian writers, journalists, publishers gathered in Kamienets. The vast programme of the holiday also included performances by popular musicians and dances.

This year the particular feature was the participation of members of Belarusian diaspora. On the eve of Belarusian Literacy Day we summed up the literary competition "Successors of Skoryna" among Belarusians who live abroad. Winners Ina Snarskaya (Ukraine), Tsimoh Liyakumovich (USA), Maryna Kut-syna (Latvia) were invited to the holiday in Kamienets. Mr Liyakumovich was not able to arrive and passed the right to attend the holiday to another laureate - Alena Buchel from Latvia. All of winners were awarded diplomas and prizes by the Minister of Information Uladzimir Rusakevich.

Ina Snarskaya.

Sport

BELARUSIANS WON GOLD AND SILVER AT WORLD CANOE AND KAYAK CHAMPIONSHIP

On August 29 the Belarusian rowers won gold and silver medals at the world canoe and kayak championship in Croatia. The Belarusian four included Roman Petrushenko, Alexander

Abalmasov, Demiyan Turchin and Vadim Makhnev, who won a 500-meter race. By the way, two from the crew - Petrushenko and Makhnev - won bronze at the 2004 Olympic Games in Athens.

The silver medals went to Alexander Kurlyandchik, Alexander Zhukovskiy, Semyon Saponenko and Alexander Bogdanovich, who came second in 1000-meter race.

Society

AVERAGE AGE PENSIONS IN BELARUS PUSHED UP 11 PER CENT

On August 27, 2005 Belarusian president Alexander Lukashenko signed Decree "On increase of labor pensions". The decree is to strengthen social security of the citizens.

In line with the decree starting from September 1, 2005 the age pensions will be recalculated with their amount being pegged to the average monthly salary of servicemen for the second quarter of 2005 which accounts for Br468,725. Thus the average age pensions will grow from Br198,4 thousand to Br220,2 thousand, up by 11 per cent.

The decree will help maintain the steady upward trend of amount of pensions and will be another step on the way to reach the target figures in pensions parameters for 2005.

The last recalculation of age pensions was carried out this April when they were pushed up 8 per cent.

Business

INDIAN GOODS IN BELARUS

Belarus and India have reached mutual understanding and agreement on many issues of the international politics, established efficient interaction within international organizations, invigorated interparliamentary contacts and cooperation between business communities, deputy foreign minister of Belarus Viktor Gaisnenok stated during the official opening ceremony of the Indian companies exhibition August 26 in Belexpo exposition center.

Organizing the exhibition was to prove that the two countries were still intended to continue developing long-term links between Belarusian and Indian producers.

The exhibition "Companies of India" stirred up interest of Belarusians. For the first time the Indian goods were so widely exhibited in Minsk: textile, clothes, bijouterie and hand-made jewelry, pharmaceuticals, surgery stuff, leather goods, furniture and automobile and bike spare parts.

Within the framework of the exhibition the memorandum on understanding was signed by the Belarusian Chamber of Commerce and Industry and the Confederation of Indian Industry. The document will promote information exchange on economic and trade issues as well as favorable conditions to boost mutual trade and investments and will intensify contacts between business circles of the two countries.

Старонку падрыхтавала
Настасся ГВОЗДЗЕВА.

Водны праект Міхаіла Куксы

Рыбака Міхаіла Куксу, які мае ў сваім асабістым распараджэнні возера Валодзькава і частку акваторыі ракі Сож (на правах арэнды), ведае і павяжае ў раёне кожны — ад начальніка да простага людю. Рыбу ён здабывае не аб'якую, па дзве тры кіло кожная, а то і болей... Адною такою цэлою сям'ю можна накармаць. Да таго ж рыба ў Куксы заўсёды "чыстая", не бракуюць яе прызірлівыя спецыялісты, што ажыццяўляюць радыяцыйны кантроль у вобласці. У чым тут справа, ніхто не ведае. Некаторыя лічаць, што "слова асаблівае" ведае Кукса. Жыхары навакольных вёсак Клянкі, Раманавічы, Чырвоны Маяк — тыя і ўвогуле перакананыя, што ўдалося-такі рыбаку, як у той пушкінскай казцы, выцягнуць невадам залатую рыбку, і яна выканалала тры яго заветныя жаданні ў абмен на сваё жыццё.

ПАРТРЭТ АРАНДАТАРА

— Цімафеіч, раскажыце, як выглядала залатая рыбка і якія жаданні вы ёй загадалі выканаць? — спрабую я пры сустрэчы разгаварыць маўклівага і суромага на выгляд рыбака.

— Лухта ўсё гэта, — па-гаспадарску аглядаючы з балкона свайго трохпавярховага дома мясцовыя краявіды і ціхую раку, спітамы, як у "старога марскога ваўка" голасам прабасіў ён. — Без працы, мае міленькія, не выпягнеш рыбку і з сажалкі...

Міхаіл Цімафеевіч — мужык не мажны, ростам не высокі, але жылісты, энергічны, спрытны, хача ўжо размяняў пяты дзесятак. Апрагнуўшыся ў беласнежную кашулю і дарагі імпартны шнэка, ён адчувае сябе ніякавата — прызвычаіўся, відаць, да рыбацкай работы і гумавых ботаў. Такое ўражанне, што гэты бывалы і вопытны ў справах чалавек не ведае, куды падзець свае вялікія рукі з вузлаватымі пальцамі, якімі ён перарабіў столькі ўсяго...

Кукса — унікальная асоба, і унікальнасць яго, як віду ў айчынным соцыуме, у тым, што ён паспрабаваў жыць уласным розумам — стаў гаспадаром, стварыў сваю каманду, ажыццяўляе задуманае. Вельмі важна, як мне здаецца, і тое, што пры гэтым не клонуў на перспектыву хуткага ўзбагачэння, як многія прадпрыемальнікі, а заняўся пераўтварэннем прыроды, аднаўленнем знішчанага і спаганенага чалавекам.

НЕСТАНДАРТ

Міхаіл быў простым савецкім хлопцам. Захапляўся грэблямі на байдарках. Стаў нават чэмпіёнам рэспублікі. Калі пайшоў працаваць у гомельскія рыбгас, спадзяваўся "горы зварнуць", думаў, што ўсё ў яго атрымаецца. Таму і стараўся, не даваў сабе лішняй хвіліны адпачыць. Але пры атрыманні зарплаты кожны раз аказвалася, што грошай яму выдаюць не болей, чым лайдакам-гультаям, якія не аб'яжарваюць сябе працай. Пазней — за што б ні браўся — бачыў аднолькавы падыход — ураўнілаўку... Карацей, імкненне да справядлівасці падштурхнула Міхаіла да прыняцця вельмі важнага для яго далейшага лёсу рашэння.

Спачатку Кукса вырашыў пабудаваць дом для сваёй сям'і. Каб быў ён дастаткова аддалены ад горада, але адначасова і непадалёк ад яго. Выбраў участак у забалочаным месцы Сожа: дубовы гай, што наспраць, вока лашчыць, чайкі гойсаюць, і буслы разгульваюць... Адна бяда была — ні палысці, ні пад'ехаць сюды з мацерыка ў дажджлівае надвор'е. Калі жонка Куксы прыйшла паглядзець іх будучую "станку", яна жакнула. Што сказала мужу наконт гэтага,

невядома. Але тым не менш Міхаіл Цімафеевіч пачаў ажыццяўляць свой праект. Для таго, каб надаць Валодзькаву возеру яго цяперашні выгляд, спатрэбілася тры гады. Кукса вазіў туды пясок, камяні, умацоўваў узведзеную ім дамбу саджанцамі дрэў і кустарнікаў. Сям'я яго ў гэты час жыла ў горадзе, а сам гаспадар — у часовым будынку, узведзеным на хуткую руку на беразе.

СЯРОД НЕКРАНУТАЙ ПРЫРОДЫ

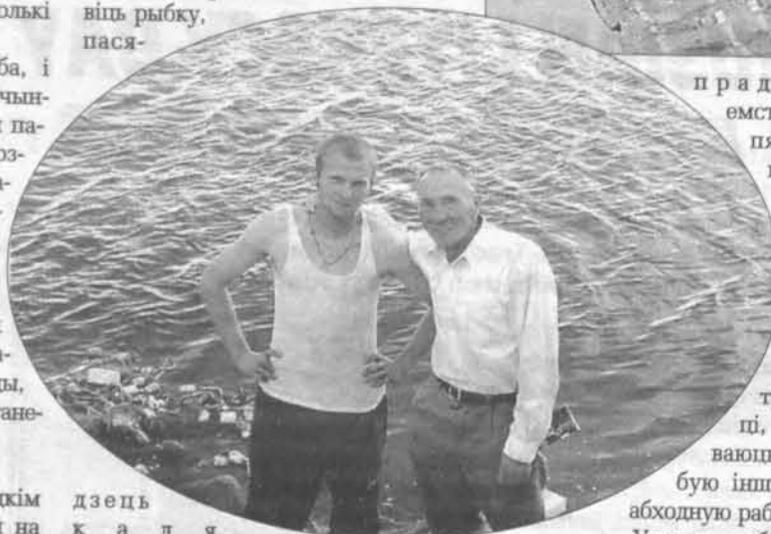
Цяпер дом Міхаіла Куксы, узведзены ім на дамбе, мае даволі цівілізаваны выгляд. У ім мноства пакояў, холлы, балконы, гараж... Па задуме гаспадара, засталіся некранутымі тутэйшымі балоты з натуральнай расліннасцю і жабінымі канцэртамі. Ён лічыць, што чалавек павінен сябраваць з прыродай, а не нішчыць яе. Дзякуючы гэтым балотам тут падтрымліваецца экабаланс, не так імкліва мялее возера. Палавіць рыбку, пася-

гадаваць рыбку, перш чым запусціць сеткі.

Цімафеевіч — мужык "жалежны". Скажаў — зрабіў. Таму і лічацца з ім усе, нават мясцовая "круцізна". Сямейнікі ведаюць, што "гаспадар" памыляецца рэдка, таму давяраюць яго рашэнням. Любы з сям'і — сыны альбо дачка, ці нехта з родзічаў, што працуюць у яго

...Прыгажосць, скажу вам, была непаўторная. Цімафеевіч у звычайнай для яго вопратцы, заняўшы пазіцыю ў хвасце лодкі, кіраваў працэсам, аддаючы кароткія загады сыну, якія датычыліся таго, як трэба дзейнічаць у гэтым канкрэтным выпадку. А сам толькі троху дапамагаў выпягваць сетку з вады. Цімака спраўляўся з усім лёгка, бо ён з

прывесці ў парадак сваё возера-якое служыць для ракі як бы адстойнай ямай: верхнім цягненнем ракі сюды наносіць глей, што асядае на дне. Заклапочаны гэтай праблемай Кукса пракаансультаваўся з вучонымі. Тыя казалі, што калі ў возерам не "працаваць", то яно з цягам часу можа ператварыцца ў балота, і парэкамендавалі чысціць

прадпрыемстве, без парэчаннай сажалкі з вёскалі, трэба плятуць сеткі, выконваюць любую іншую неабходную работу.

— У мяне асабіста не

бывае ні выхадных, ні прахадных, — без асаблівага шкадавання кажа Кукса, — у чатыры-пяць раніцы ўжо падмаюся — трэба вынімаць закінутыя з вечара сеткі. Потым завезці рыбку ў горад. Патрабуе мая "карміцелька" і падкормкі, даводзіцца падсілкоўваць яе камбікормам. Тэхніка, зноў жа, пастаянна ламаецца, яна ж у нас не новая, лодкі-маторкі — бэзшныя... Прадаю я рыбку недзе па долару за кілаграм. Аднак улоў бывае розны. Звычайна "здабыча" — 50-70 кілаграмаў ляпша і сома. Але, бывае, што з пустымі рукамі выходзіш на бераг... Багаццем наўрад ці зробішся, таму што трэба ўкладаць грошы ў развіццё, інакш не будзе ніякай аддачы.

РЫБА ГУЛЯЕ, ДЗЕ ХОЧА

Цімафеевіч толькі знешне суровы і недаступны. А ў душы — як малое дзіця. Песні спевака Лешчанкі, да якіх ён мае сантымент, могуць выбіць з яго слязу. У добры настрой прыводзіць і багаты ўлоў. У гэтым мне давялося і самай перакананца, калі адправілася аднойчы ранкам з гаспадаром возера і яго 18-гадовым сынам Цімкам здымаць сеткі.

бацькам на вёсках змалку. Убачыўшы, што ў сетцы трапечуцца вялізныя рыбіны, гаспадар распеў, як майская ружа.

— Усё залежыць ад хода рыбы, — паведаміў ён, — ёсць ход — ёсць рыба. А калі няма — прабачце...

Увогуле, дзеля таго, каб спраўляцца з сеткай у 50 метраў, трэба мець добрыя навыкі, улічваць накірунак ветру, цячэння. Інакш проста сам заблыгаешся ў сетках, лёгка апынешся ў вадзе.

... "Распешчаны" сонейкам і цяплом Цімафеевіч нечакана ўразіў мяне прызнаннем пра тое, што рыба і яе звычкі так і засталіся для яго сакрэтамі.

— Напрыклад, прафесары пішуць, што рыба заўсёды ідзе ўверх па цячэнні. Гэта значыць, што ў Валодзькавым возеры яе ўвогуле не павінна быць. А яна, тым не менш, ёсць. І дзякуй Богу, — з глыбокім душэўным задавальненнем кажа мой субяседнік, — рыба, як і чалавек, жыве там, дзе нарадзілася, а гуляе — дзе хоча.

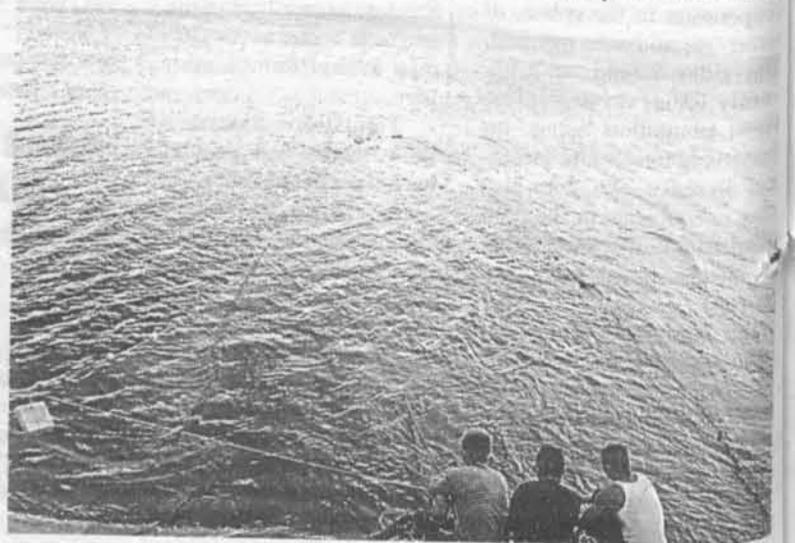
Галаўны боль М.Куксы — як

яміны, што ўтварыліся на дне. Вось ён сістэматычна і робіць гэта, і пэўныя вынікі ўжо ёсць.

Цяпер, зразумела, Валодзькава возера — прывабны кавалак для тых, у каго вялікія амбіцыі. Але Кукса не адступіцца.

P.S. Некаторы час мы не бачыліся з гомельскім прадпрыемальнікам. Але сёлета пад канец жніўня да мяне ў госці завітала яго дачка Алена. Яна расказала пра домкі для адпачываючых, што ўзводзіць гаспадар Валодзькавага возера на "сваіх" тэрыторыях, а таксама пра яшчэ адзін вольны басейн, які ўзяў у арэнду Міхаіл Кукса — Дняпра-Брагінскае водасховішча, што ў Лоеўскім раёне. Відаць, справы ідуць някешка. Работы для ўсёй сям'і хапае. Міхаіл Кукса зрабіў таксама праект па культурна-турыстычным выкарыстанні Валодзькавага возера. Цікаваць да праекта праявіла кіраўніцтва Гомеля. Нядаўна М.Куксы прыежджалі прадстаўнікі турыстычных арганізацый з Францыі, якія мяркуюць арганізаваць сюды экатур для сваіх суайчыннікаў.

Марыя ГЖЭШЧАК

Ніна НІКІЦІНА, дырэктар мінскай гімназіі №23 з беларускай мовай навучання:

"Размаўляць па-беларуску — гэта яшчэ не здабытак, важна, наколькі чалавек можа ўтульна сябе адчуваць у двух-, трохмоўным асяродку"

Па выніках даследавання ЮНЕСКА, рост узроўню адукацыі ў дзяржаве адбываецца больш высокім тэмпам рацыяналізацыі, больш хуткаму ўкараненню новых тэхналогій. Выснову можна зрабіць адну: высокаадукаванае насельніцтва, інтэлектуальныя творчыя асобы — адна са складавых дабрабыту і росквіту нашай Радзімы. Многія гэта сёння разумеюць, таму, калі надыходзіць час аддаваць дзіця ў школу, сутыкаюцца з дyleмай, якую навучальную ўстанову выбраць: звычайную школу ці гімназію або ліцэй, з якой мовай навучання — рускай, беларускай ці іншай, з якім ухілам. Давайце паглядзім, што прапануе нам сістэма адукацыі Беларусі. У 2 428 агульнаадукацыйных школах і школах-інтэрнатах (59,2% ад іх агульнай колькасці) навучанне вядзецца на беларускай мове, у 1 366 школах (33,3%) — на рускай мове, у 307 школах (7,5%) — на дзвюх мовах — рускай і беларускай, у дзвюх школах — на польскай мове, у адной школе — на літоўскай мове. З агульнай колькасці вучняў 1-11-х класаў усё тэмаў школ 301 250 вучняў (23,8%) навучаюцца на беларускай мове, 962 549 вучняў (76,1%) — на рускай мове, 656 вучняў (0,1%) — на польскай мове і 75 вучняў — на літоўскай мове (па стане на 2004-2005 навучальны год). Сёння мы прапануем чытачам пазнаёміцца са сталічнай гімназіяй №23 з беларускай мовай навучання. З яе дырэктарам Нінай НІКІЦІНАЙ гутарыць наш карэспандэнт Святлана КАРПУЧОК.

— Ніна Іванаўна, што ўяўляе сабой гімназія № 23? Якія саблівасці вучэбна-выхаваўчага працэсу ў вашай навучальнай установе?

— Гімназія №23 створана на падставе рашэння Мінгарвыканкама ў 2002 годзе на базе сярэдняй школы № 23, якая была адкрыта ў 1936 годзе. Асноўнай мэтай нашай установы з'яўляецца распрацоўка сістэмы навучання і выхавання, якая забяспечыць развіццё кожнага гімназіста ў адпаведнасці з яго схільнасцямі, інтарэсамі і магчымасцямі.

Гімназія сёння — гэта 484 навучэнцы (25 класаў, з якіх 20 — беларускамоўныя), 78 педагогаў, з іх чатыры — кандыдаты навук, два — выдатнікі адукацыі Рэспублікі Беларусь, каля 70 працэнтаў — настаўнікі вышэйшай і першай катэгорыі.

З 1-га па 11-ы клас нашы дзеці паглыблена вывучаюць англійскую мову, у 5 — 8 класах — сістэма дадатковай адукацыі ў адпаведнасці з запатрабаваннямі вучняў і з улікам пажаданняў бацькоў, 8 — 11 класы — профільнае вывучэнне матэматыкі, фізікі і хіміі. Навучанне ў гімназіі ажыццяўляецца ва ўмовах білінгвальнасці.

— **Растлумачце, калі ласка, што ўваходзіць у сістэму дадатковай адукацыі?**

— У 1-4 класах — гэта заняткі на інтарэсах, у 5 — 11-х — 20 спекурсаў і факультатываў, сярод якіх: "Асновы экалогіі і рацыянальнага карыстання", "Асновы матэматычнага мадэлявання", "Асновы радыяцыйнай фізікі", "Вучымся размаўляць па-польску", "Асновы паліталогіі", "Музейнаўства", "Школа экскурсавода", "Аптычныя метады даследавання ў мікраэлектроніцы", "Пазнай сябе".

У гімназіі працуе каля 20 гуртоў, клубаў і спартыўных секцый, народная студыя традыцыйнай творчасці "Жыццё" — удзельнікі і пераможца раённых, гарадскіх і рэспубліканскіх конкурсаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Кіруе студыяй Ірэна Моніна, дарэчы, лаўрэат прэміі Мінгарвыканкама. Існуе клуб "Забаты" — шматразовы пераможца рэспубліканскага фестывалю "Лесвіца поспеху", рэспубліканскіх, гарадскіх дэбатовых турніраў, гарадскога конкурсу "Беларусь і Свет". У нас ёсць

свой тэатр мод "Залаты манекен", дзе дзеці самі шпюць і дэманструюць строі, часам такія фантастычныя. "Залаты манекен" — лаўрэат раённага конкурсу юных мадэльераў, удзельнік XV і XVI фестывалю моды "Блакітная пралеска". З 1 верасня 2003 года ў гімназіі існуе Музей Савецкага раёна горада Мінска, ідэя стварэння якога належыць кіраўніку адміністрацыі раёна В.Пінчуку. Кіраўнік музея — настаўнік беларускай мовы і літаратуры Ганна Сасноўская, лаўрэат прэміі Мінгарвыканкама. У гэтым годзе адкрылі кабінет сталічнаўства, дзе сабрана шматлікая інфармацыя, якая будзе пастаянна папаўняцца, пра наш родны Мінск.

— **А ці размаўляюць дзеці, іх бацькі па-беларуску дома, у сям'і?**

— Справа ў тым, што размаўляць па-беларуску, на рабоце, у сям'і — гэта, я лічу, яшчэ не здабытак. Тут размова ідзе пра тое, наколькі чалавек можа ўтульна сябе адчуваць у двух-, трохмоўным асяродку. Пытанне ставіцца інакш, наколькі сёння наш выпускнік будзе адаптаваны да Сусвету і свету божага, і на колькі ён сябе будзе адчуваць беларусам, і гэта не будзе залежыць, што ён размаўляе толькі па-беларуску ці ведае і рускую, і беларускую, і замежную мову. Я магу сёння размаўляць і па-англійску, але наколькі пры гэтым буду адчуваць сябе беларусам, што буду на гэтай мове казаць і што буду неспаць як асоба? Тут падыход трохі іншы. І я б сказала, што ў нашу гімназію прыйшло шмат выкладчыкаў, якія гэта добра разумеюць, адчуваюць. І задача ў нас — не толькі навучыць дзіця па-беларуску размаўляць, і гэтым, маўляў, вырашыцца пытанне нацыянальнае, а і даць магчымасць адчуць сябе беларусам, незалежна ад таго, дзе ён будзе знаходзіцца. Дарэчы, у гімназіі вучацца не толькі беларусы, а і рускія, яўрэі, армяне, украінцы, іракцы і іншыя. Не толькі ў сям'і я размаўляю па-беларуску і шукаю асяроддзе, дзе майму дзіцяці будзе ўтульна. Гэта ўжо трохі састарэла. Падыход сёння іншы: я не ведаю мовы, але хачу, каб яе ведала маё дзіця. Сёння ў нас шмат прыходзіць бацькоў, якія кажуць: мы не размаўляем дома па-беларуску,

нам вельмі шкада, што не ведаем беларускай мовы, але б хацелі, каб наша дзіця ведала, і мы разам з ім яе вывучым. І да гэтага трэба адносіцца з павагай. Таму я лічу, што ў нашай навучальнай установе ёсць будучыня.

— **Ці сустракаюцца вашы вучні з нейкімі складанасцямі, напрыклад, пры паступленні?**

— Не. Больш таго, я казала, кажу і буду казаць, што нашы выпускнікі заўсёды будуць больш канкурэнтназдольнымі. А сёння галоўная задача любой навучальнай установы — для чаго вучу: вучу не для школы, а для жыцця. А калі для жыцця, то вучні павінны валодаць тым пералікам ведаў, магчымасцей, каб быць канкурэнтназдольнымі. Сёлета наша выпускніца Дар'я Злобіна атрымала вельмі высокую ўзнагароду на рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі па эканоміцы. Яна прапанавала журы абарону дастаткова сур'ёзнай працы на трох мовах — беларускай, англійскай, рускай. Папрасілі пачаць на беларускай мове, працягнула абарону на рускай. Вось гэта сацыяльны заказ і выкананне гэтага заказу.

Наогул, у нашых дзяцей ёсць перамога і ў іншых раённых і гарадскіх навукова-практычных канферэнцыях, а таксама шмат перамог у раённых алімпіядах па беларускай і рускай мовах, пахвальны водгук у гарадской алімпіядзе па беларускай мове. А працэнт паступлення ў ВНУ — 86.

— **У фае гімназіі я бачыла "Дошку гонару". Якая яе ідэя?**

— Мы ўшаноўваем на гэтай дошцы дырэктараў нашай установы, заслужаных настаўнікаў Рэспублікі Беларусь, выдатнікаў адукацыі, а таксама нашых выпускнікоў-медалістаў. Сёлета да іх далучыліся яшчэ два медалісты: адзін залаты і адзін сярэбраны.

Мы ганарымся, напрыклад, выпускніцай мінулага года Дар'яй Лосевай, якая піша пудоўныя вершы, друкавалася ў "Малодсці", вельмі цікавы чалавек. Было вельмі прыемна, калі пад-

пісваючы вершы, Дар'я пазначыла, што яна выпускніца нашай гімназіі.

— **Ніна Іванаўна, а хто дапамагаў зрабіць гімназію такой утульнай і сучаснай?**

— Дапамагала вельмі шмат людзей: ад чыноўнікаў да мастакоў. Ідэя ператварыць звычайную школу ў гімназію зыходзіла ад гарадскіх, раённых улад. Унікальны быў выпадак, калі за два гады яе адрамантавалі ад нуля, і дзяцей не адсялялі, толькі пераводзілі з аднаго корпуса ў другі, і так па частках рабілі. Нарады па рамонце ішлі кожны тыдзень з удзелам кіраўніцтва адміністрацыі. Галоўны архітэктар прыслухоўваўся да кожнага, хто што прапануе, як зрабіць прыгажэй. Так Бог даваў, што людзі прыходзілі і прыносілі ідэі, напрыклад, паэт, мастак Георгій Ліхтаровіч прапанаваў сваю фотавыставу, якая размесцілася ў гімназіі на ўсіх чатырох паверхах, аснову склаў фотаальбом "Дзень добры, Беларусь". Потым ён яшчэ дадаткова зрабіў здымкі краявідаў Беларусі, Міншчыны. Прынес фотаздымкі старых будынкаў Мінска, якія сталі часткай экспазіцыі нашага музея. Дапамагалі ўсе прадпрыемствы Савецкага раёна; мастак Віктар Каліноўскі, які распрацаваў эмблему гімназіі і ідэю музея; у актавай зале працавалі мастакі з Барысава. Дызайнеры нашых шэфаў — ЦУМа — дапамагалі аформіць сталаўку-кафе, беларускі падворак. ЦУМ, дарэчы, кожны год дапамагае, напрыклад, у гэтым годзе набыў для нас аргтэхніку. Шмат зрабілі настаўнікі, бацькі.

— **З якімі ўстановамі вы супрацоўнічаеце, і ці ёсць у вас міжнародныя сувязі?**

— Мы супрацоўнічаем з БДУ, у прыватнасці, з механіка-матэматычным, ваенным факультэтам і кафедрай эканамічнай тэорыі і эканамічнага выхавання, з авіяцыйным факультэтам Ва-

еннай акадэміі Беларусі, з педуніверсітэтам імя М.Танка, аддзелам антрапалогіі і экалогіі Нацыянальнай акадэміі навук.

Ёсць і міжнародныя сувязі. У пачатку лета да нас прыежджалі польскія дзеткі з 32-ой гімназіі Варшавы. Іх прымалі нашы сем'і. Прыватныя сустрэчы ішлі на ўзроўні "сям'я — сем'я". Мне здаецца, ім спадабалася, бо нашы сем'і гэтым жа летам ездзілі да іх, у адказ — пасябравалі. Завязалася ліставанне са школай "Жарос" з Літвы. Недзе ўзімку прымалі беларускую школу з Літвы. Прапанавалі ім, што калі будучы зацкаўлены ў развіцці нашых адносін — мы адкрыты, калі ласка. У нас ёсць, што даць і ёсць, чым падзяліцца, мы можам ім дапамагчы.

Нашы дзеці, нашы настаўнікі могуць дапамагчы беларусам за мяжой. Мы гатовы да супрацоўніцтва. Прыехаць паглядзець школку — гэта добра. У нас на Беларусі ёсць пудоўныя школы, але больш, мне здаецца, супрацоўніцтва трэба весці ў накірунку "вучань — вучань", "асоба — асоба". Каб дзеці мелі моўную практыку. У нас тут яе больш, чым у беларусаў за мяжой, нават калі гавораць, што не пачуеш беларускай мовы ў аўто іусе. Калі ласка, уключы Беларускае радыё, і пачуеш добрую літаратурную беларускую мову, ці тэлебачанне. Тут ужо не трэба грашыць — ты яе пачуеш.

Таму, мне здаецца, вось гэта трэба адчуць на ўзроўні асобы: я некаму ў свеце павінен, а не мне павінны. Вось тады ўсё зменіцца, і кожны будзе рабіць, што можа. І гэта тычыцца дырэктара, настаўніка, вучня. Кожны скажа на добрую слову — і некаму ў свеце, хто сябе лічыць беларусам, будзе ўтульнай. Наша крэда — не чакаць, калі нехта папросіць у цябе дапамогі, а прапанаваць яе самім. І мы сёння так робім.

Фота Сяргея ДЗЕНІСЕНКІ.

Сусветнакаштоўная Дуга Струвэ

Праз 200 гадоў па слядах славетных даследчыкаў роднага краю...

Зямлі складае 360 градусаў, можна лёгка вылічыць памеры планеты. Але яна, як аказалася, не з'яўляецца шарам. І гэта стала зразумела, калі даўжыня градуса, замеранага на поўначы і бліжэй да экватара мела рознае значэнне. Тады чалавек здагадаўся, што Зямля, якая круціцца, мае форму эліпсоіда. Вось і паўсталі перад вучонымі задачы — вызначыць адлегласць паміж гранічнымі кропкамі, і чым большай будзе дуга, тым дакладней можна вызначыць памеры Зямлі.

СХЕМА
размяшчэння пунктаў "Дугі Струвэ"
на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь

Умоўныя абазначэнні
▲ пункт, які асаблівіся
▲ сучасны пункт, які асаблівіся
△ сучасны пункт

Метадам паслядоўных матэматычных разлікаў, выкарыстоўваючы сучасныя спадарожніковыя тэхналогіі, беларускія вучоныя змаглі звязіць пошукі закапаных у XIX стагоддзі на тэрыторыі нашай краіны геадэзічных пунктаў да 20 сантыметраў. Мы можам ганарыцца сваёй краінай: цяпер чатыры аб'екты ад Беларусі ўключаны ў Спіс сусветнай гісторыка-культурнай і прыроднай спадчыны ЮНЕСКА. Раней гэта былі Бела-вешская пушча і Мірскі замак. А гэтым летам да іх дадаліся Нясвіжскі замак і ўнікальная геадэзічная канструкцыя XIX стагоддзя працягласцю каля трох тысяч кіламетраў (ад Паўночнага Ледавітага акеана да Чорнага мора) пад назвай Дуга Струвэ. Наш суразмоўца Уладзімір МКРТЫЧАН — астраном-геадэзіст, кандыдат тэхнічных навук Працуе ў рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве аэракасімічных метадаў геадэзіі "Беларакосмагеадэзія". Узначальваў групу, якая ажыццявіла навукова-даследчыя работы па пошуку пунктаў Дугі Струвэ ў Беларусі.

— Пра шматпакатны замак Радзівілаў, безумоўна, усе чулі, а вось наконт Дугі Струвэ — наўрад ці. "Што такое, чаму не ведаем?" — чуюцца галасы...

— І яны будуць мець рацыю... Каб ведаць, што гэта такое, трэба, перш за ўсё, ведаць, што такое геадэзія. Патлумачу, гэта навука, якая вывучае форму і памеры Зямлі. Яшчэ Арыстоцель, зрабіўшы грубыя і вельмі прыблізныя разлікі, вывёў памеры планеты, прыняўшы яе за шар.

— А можа, Арыстоцелю дапамог гэта зрабіць які-небудзь іншапланецянін, што прыбыў з візітам да нас?

— Думаю, такое магло быць. У той час метады вымярэнняў касмічных цел яшчэ не былі вядомыя. Можа быць, што Арыстоцелю нехта паказаў, альбо ён ад вялікага розуму зрабіў такое адкрыццё. А ўвогуле метады градусных вымярэнняў — адзіны для вызначэння формы і параметраў Зямлі. Скажам, яна мае форму шара. Што трэба, каб вызначыць ягоную паверхню? Прабегчыся па мерыдыяну альбо па экватару, змерыць іх. Натуральна, што такое зрабіць немагчыма. Значыць, сталі меркаваць разумныя галовы, трэба карыстацца нейкай усюснай прыкметай. Тады і ўзнік метады градусных вымярэнняў. Скажам, можна памераць даўжыню аднаго градуса, яна, як вядома, складае сто з лішнім кіламетраў. Калі даўжыня акружнасці

— Што за гісторыя?

— Дуга не была якімсьці спецыяльна задуманым праектам. Генерал Тэнер, між іншым, ажыццявіў 60 працэнтаў усіх даследаванняў: апрацаваў каласальную колькасць інфармацыі, правёў унікальныя разлікі, распрацаваў тэхналогію вымярэння вуглоў трохкутнай з высокай дакладнасцю. А ўвогуле гэта мой кумір, яго жывапісны партрэт я спецыяльна заказаў мастаку для свайго офіса. Раскажу больш дэталёва. У 1816 годзе на нашых землях з'яўляецца ваенны геадэзіст і тапаграф генерал Карл Тэнер. Ён, дарэчы, быў героем вайны 1812 года, удзельнічаў у Барадзінскай бітве. Мае шмат заслуг перад Айчынай. Перад Тэнерам была пастаўлена задача — зрабіць картаграфіраванне заходніх тэрыторый Расійскай імперыі. Для гэтага патрэбна было пабудаваць геадэзічны ланцужок, а прасцей — геадэзічныя пункты, замацаваныя на мясцовасці. Але ўжо тады вучоны задумаў даследаваць дугу Віленскага мерыдыяна. Яму на гэта грошай не далі. Але генерал эканоміў сродкі, каб ажыццявіць "двайны", як сёння казалі б, праект. Ён хацеў, каб яго работа служыла адначасова мэтам картаграфавання і каб яе можна было выкарыстоўваць для вымярэнняў дугі мерыдыяна Віленскай абсерваторыі.

— Як ён гэта рабіў?

— Генерал выкарыстоўваў метады трыангуляцыі — пабудаваў сістэму трохкутнай. У кожным вуглу такога трохкутнага ўзводзілі вышы, адкуль спецыяльнымі прыборамі рабіліся вымярэнні. Работа была надзвычай складаная. Асабліва, калі ўлічыць, што даводзілася рухацца па перасечанай мясцовасці, праз балоты і азёры, лясныя гущары. Нават цяпер, пры дасканальных тэхналогіях, такую работу выканаць доволі складана. Але працягну. У той час, калі генерал будаваў "трохкутнікі"

на нашых землях, у Нарвегіі пачаў ажыццяўляць градусныя вымярэнні астраном Фрыдрых Георг Вільгельм Струвэ. Вучоныя паасобку пачыналі сваю вялікую справу. Калі Струвэ даведаўся, чым займаецца Тэнер, ён выкарыстаў увесь свой аўтарытэт, каб аб'яднаць намаганні з калегам. Было атрымана і фінансаванне, і садзейнічанне ўлад. Так ланцужок трохкутнай пацягнуўся ад Паўночнага Ледавітага акеана да Чорнага мора.

— Спецыялісты, натуральна, ведалі, што Дуга Струвэ з'яўляецца адным з выдатных дасягненняў навукі і тэхнікі свайго часу. Як узнікла ідэя прызначыць яе помнікам сусветнага значэння?

— З такой прапановай выступіла Міжнародная федэрацыя геадэзістаў. Яе падтрымаў Міжнародны Астранамічны саюз і Еўрагеаграфікс. Далей усе 10 краін, праз якія прайшла Дуга Струвэ, вырашылі правесці пошукава-даследчыя работы, каб знайсці геадэзічныя пункты і ўвечыць іх для нашадкаў. Каардынацыю праекта ажыццяўляла нацыянальная служба геадэзіі Фінляндыі. Як вядома, пазначаны знамяні на паверхні былі толькі некалькі пунктаў, у тым ліку першы і апошні. Астатнія цэнтры геадэзічных пунктаў знаходзіліся ў зямлі, і ніхто не меў дакладнай інфармацыі пра іх месцазнаходжанне. У нас меўся хіба што толькі набор лічбаў з навуковай справаздачы Струвэ. Складанасць была ў тым, што Струвэ ў сваёй працы не даў дакладных звестак пра тыпы геадэзічных цэнтраў, якія тады рабіліся.

— Ну, а як жа ўсё-такі быў атрыман такі бліскучы вынік?

— Калі першыя пошукі ў 1999 годзе не прынеслі вынікаў, мы былі разгубленыя. Дарэчы, не толькі беларусы аказаліся ў такой бездапаможнай сітуацыі. Тады па заданні Камітэта па зямельных рэсурсах, геадэзіі і картаграфіі мы прыступілі да паўторных пошукава-даследчых работ. У мяне, можна сказаць, прачнуўся прафесійны азарт. Метадам паслядоўных матэматычных разлікаў, выкарыстоўваючы сучасныя спадарожніковыя тэхналогіі, мы, нарэшце, змаглі звязіць пошукі закапаных у XIX стагоддзі на тэрыторыі нашай краіны геадэзічных пунктаў да 20 сантыметраў. Калі мы запрасілі на раскопкі старшыню Камзема Георгія Кузняцова і паказалі яму кропку ў чыстым полі, дзе, па нашых разліках, неабходна было капаць, ён на працягу некалькіх хвілін знайшоў камень, закладзены ў цэнтр гэтага геадэзічнага пункта.

— Што сабой уяўляюць такія канструкцыі?

— Мы знайшлі 19 з 31 пункта Дугі на нашай тэрыторыі. Гэта лепшы вынік. Дапамаглі нават знайсці два пункты Малдове. Такім чынам, беларусы прадэманстравалі ўсяму свету высокі ўзровень нашай геадэзіі. Ад Беларусі ў Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА ўключаны пяць пунктаў з 19 (Тупішкі і Лапаты на тэрыторыі Гродзенскай вобласці, Асавіца, Чэкуцк і Лясковічы на Брэстчыне), у той час, як ад іншых

краін — па два-чатыры. Канчатковая колькасць адабраных з Дугі Струвэ аб'ектаў — 34. Усе адкрытыя намі пункты былі розныя. Недзе — груда камяню, недзе — складзеныя пэўным чынам цагляны, гранітная пліта з залітым свінцом паглыбленнем, іншыя падручныя матэрыялы. Зразумела, што сродкаў у Тэнера было мала, ды, відаць, і правілаў пазначэння геадэзічных аб'ектаў тады не існавала. Цікава, на ўсіх кропках былі знойдзены асколкі шклянных бутэлек. Відаць, была ў нашых папярэднікаў традыцыя, якой яны святы прытрымліваліся... Калі мы знайшлі пункты Дугі Струвэ з дапамогай сучасных спадарожніковых сістэм, то зрабілі і свае разлікі, а потым параўналі іх з тымі, што дадзены ў справаздачы Струвэ. Разыходжанні ў разліках былі ўсяго два-тры сантыметры. Як прафесійны геадэзіст, магу сказаць, што людзі, якія працавалі на гэтых аб'ектах 200 гадоў назад, проста бліскуча выканалі пастаўленую перад імі задачу — з неверагоднай дакладнасцю і высокай культурай.

— Цяпер час прагматыкаў. Нехта можа сказаць: якая карысць ад Дугі Струвэ? Як бы вы гэта пракаменціравалі?

— Геадэзічная Дуга Струвэ з'яўляецца першай міжнароднай трансгранічнай серыянай намінацыяй сярод аб'ектаў, што маюць статус помніка сусветнага значэння. Яна яднала і будзе яднаць 10 краін, нагадваючы, што планета Зямля — наш агульны дом. Кожны грамадзянін Беларусі можа ганарыцца такой гістарычнай спадчынай. Цікавы гэты аб'ект можа быць і для турыстаў. Ужо ёсць прапановы па стварэнні музея геадэзіі. Хачу заўважыць, што Дуга мае і навуковае значэнне. Як вядома, пункты Дугі мелі сваё месцазнаходжанне. Цяпер, калі мы зрабілі замеры, зразумелі, што гэтыя пункты змянілі свае каардынаты. Гэта дае падставы прасачыць, якія змяненні адбываліся ў зямной кары за 200 гадоў. Цяпер гаворка ідзе пра стварэнне глабальных геадэзічных сетак для вывучэння працэсаў, што адбываюцца ў зямной кары.

Р. С. Геадэзічная дуга была ўстаноўлена і змерана з 1816 па 1855 гады. Яна ўяўляе сабой самае вялікае градуснае вымярэнне дугі мерыдыяна даўжыняй 25 градусаў 20 хвілін, альбо 2 880 кіламетраў. Вымярэнні Дугі Струвэ былі беспрэцэдэнтнымі як у адносінах яе працягласці, так і дакладнасці, у выніку чаго яна аказала сур'ёзнае і доўгатэрміновае ўздзеянне як на навуку, так і на практыку. Сёння Дуга Струвэ праходзіць праз 10 краін: Нарвегію, Швецыю, Фінляндыю, Расійскую Федэрацыю, Эстонію, Латвію, Літву, Беларусь, Малдову і Украіну. Па выніках абагульненых Струвэ даследаванняў былі выведзены параметры Зямнога эліпсоіда. Вынікамі гэтага даследавання чалавецтва карыстаецца і цяпер. У аснове ўсіх касмічных спадарожніковых, навігацыйных сістэм ляжыць матэматычная мадэль Зямлі, створаная на аснове даследаванняў Дугі Струвэ.

Марыя КАРАЛЁВА-НА ЗДЫМКАХ: вядуцца раскопкі; знаходкі археолагаў.

Таямніцы і сучаснасць Турава

Археалагічныя помнікі Тураўшчыны, шматлікія даследаванні — каштоўныя сведчанні старажытнасці. Адно з іх — Гарadzішча Турава — Замкавая гара. Найбольш раннія паведамленні аб Замкавай гары ў Тураве сустракаюцца ў нататках вядомага падарожніка, этнографа і даследчыка старажытнасцей П. Шпілеўскага. Кожная архе-

алагічная раскопка — новая старонка жыцця нашых продкаў — дрыгавічоў. На замчышчы раскапалі астанкі старажытнага храма і знойдзены захаваныя святыя у каменных саркафагах. А сёлета на раскопках старажытнага храма ўзводзіцца музей.

Легенды Турава ажываюць. Сюды едуць, каб дакрануцца да крыжы, які расце з зямлі ўвысь і ўшыр.

Тураўшчына славіцца добра захаванымі традыцыямі народна-паэтычнай творчасці розных жанраў і відаў: гэта каляндарная і сямейнаабрадавая паэзія, замовы, баллады, казкі, легенды, паданні, песні, прыпеўкі. Фальклор стаў важнай часткай духоўнай культуры народа.

Таленавіты і працавіты люд Тураўшчыны мае ў кожнай вёсачцы фальклорны калектыў са своеасаблівым выкананнем песень, танцаў, абрадавых дзеяў. Толькі ў Тураве чатыры калектывы маюць высокае званне "народны".

Старэйшы народны хор адзначаў сваё 60-годдзе, а народны ансамбль танца "Прыпяць" — 40-годдзе. Да гэтага часу тут

старэйшыя людзі свае веды народнай мудрасці перадаюць малодшаму пакаленню. Такім чынам, гісторыя старажытнага Турава працягваецца, бо тут любяць свой край.

Мікалай КОТАЎ,
стваральнік народнага ансамбля танца "Прыпяць".
НА ЗДЫМКАХ: на Замкавай гары ў старажытным Тураве археолагі раскапалі старажытны храм, а цяпер тут будзе музей і адкрыюцца яго ў верасні, калі Тураў і ўся Беларусь будзе святкаваць 1 000 год Тураўскай епархіі і 1 025 год гораду Тураву; на гэтым пароме праз раку Прыпяць вазілі людзей, жывёлу, сена; а вось новы час: прагулачны параход Кірыл Тураўскі; тураўцы-дрыгавічы і цяпер плаваюць на лодках і чаўнах.
Фота аўтара.

Пасляслоўе

"Беларусь — мая песня"

II Усебеларускі фестываль народнага мастацтва

Сёлета вельмі хораша і гучна праходзілі святкаванні 60-годдзя Вялікай Перамогі. Гэтай жа вялікай даце прысвячаліся і ўсе мерапрыемствы, якія праходзілі ў рамках II Усебеларускага фестывалю народнага мастацтва "Беларусь — мая песня".

Калі напярэдзі, то зачаліся мы таго вялікага свята, свята мастацтва, якое б ускалыхнула ўсю Беларусь сваёй урачыста-натхнёнай, узнёслай і высокай, сапраўды народнай творчасцю. Гэтым святам быў сем гадоў таму I Усебеларускі фестываль народнага мастацтва "Беларусь — мая песня", які праходзіў у 1997 — 1998 гадах. А сёлета Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь сумесна з Беларускай дзяржаўным інстытутам праблем культуры праведзеныя ключныя мерапрыемствы II Усебеларускага фестывалю народнага мастацтва "Беларусь — мая песня".

Палажэнне аб правядзенні фестывалю зацверджана прэм'ер-міністрам Рэспублікі Беларусь, што сведчыць пра дзяржаўны клопат і зацікаўленасць падзей такога кшталту. У адпаведнасці з Палажэннем, фестываль праводзіўся ў мэтах "павышэння сацыяльнай ролі і ідэянастацкага ўзроўню народнай творчасці, яе ўплыву на развіццё грамадскай і працоўнай актыўнасці насельніцтва Беларусі; даследавання, аднаўлення і пераемнасці лепшых мастацкіх традыцый, распаўсюджвання рэгіянальнага народнага і развіцця нацыянальнага мастацтва ў розных формах яго праўлення; папулярызацыі лепшых узораў музычнага, тэатральнага, харэаграфічнага, выяўленчага, дэкаратыўна-прыкладнага, відэа, фота і іншых відаў і жанраў нацыянальнага мастацтва..."

Культурная палітра роднага краю складаецца з суквецця тален-

таў розных рэгіёнаў Беларусі, такіх, як Усходняя і Заходняя Палессе, Падняпроўе, Паазер'е, Панямонне і Цэнтральная Беларусь.

Мерапрыемствы фестывалю распачаліся яшчэ ў ліпені-верасні 2003 года і праходзілі ва ўсіх названых рэгіёнах і ў сталіцы Беларусі. Праведзены раённыя, гарадскія, абласныя агляды-конкурсы аматарскай творчасці, выставы народнага мастацтва, фестывалі. Напрыклад, VII Рэспубліканскі фестываль народнай творчасці ветэранскіх калектываў "Не старэюць душой ветэраны", фестываль народнай творчасці "Сюзор'е", III Рэспубліканскі фестываль духовай музыкі "Беларускія фанфары", III Рэспубліканскі фестываль фальклорнага мастацтва "Берагіня" і іншыя. Паўсюдна прайшлі ўрачыстыя мерапрыемствы (канцэрты, тэатралізаваныя прадстаўленні), прысвечаныя 60-й гадавіне вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Кампетэнтнае журы наведвала ўсе рэгіёны краіны і, паверце, вельмі няпроста было выбраць найлепшых, праглядаўшы ў кожным абласным цэнтры падчас гала-канцэртаў не менш паўсотні нумароў (а на Віцебшчыне — больш за 80). Паўсюль былі падрыхтаваны выдатныя выставы майстроў народнай творчасці. Потым з гэтай шматколернай палітры талентаў і была складзена праграма святочнага гала-канцэрта.

Фінальны акорд II Усебеларускага фестывалю народнага мастацтва "Беларусь — мая песня" ўрачыста і хораша прагучаў у беларускай сталіцы. Для правядзення асноўных мерапрыемстваў была адведзена лепшая канцэртная зала горада Мінска — Палац Рэспублікі. На Кастрычніцкай плошчы сталіцы на канцэртных пля-

цоўках гучалі выступленні лепшых калектываў, тэатралізаваныя прадстаўленні народных майстроў і аматарскіх аб'яднанняў.

Каля 30 тысяч калектываў і гуртоў, больш за 500 тысяч удзельнікаў прадстаўлялі аматарскае мастацтва краіны. Рэспубліканскім журы вызначаны пераможцы фестывалю, сярод якіх 145 лаўрэатаў, 131 дыпламант, 55 узнагароджаны граматамі.

У праграму заключных мерапрыемстваў уваходзіла ўзнагароджанне пераможцаў фестывалю, гала-канцэрт, выступленні лепшых калектываў, тэатралізаванае прадстаўленне народных майстроў і аматарскіх аб'яднанняў. На вялізнай сцэне Палаца Рэспублікі выступалі вядомыя аўтэнтычныя гурты, акадэмічныя хоры і аркестры, якія маюць ганаровае званне "народны" і "ўзорны", гучалі беларускія народныя песні і танцы і, што вельмі важна, большая палова артыстаў былі зусім юныя — навучэнцы музычных школ і школ мастацтваў, удзельнікі аматарскіх калектываў прадпрыемстваў і арганізацый.

Вельмі важна, што ў аматарскіх калектываў краіны ёсць выдатная магчымасць паказаць свае таленты на лепшай сталічнай сцэне. Без выхаду на вялікую аўдыторыю губляецца творчы патэнцыял, калі, як кажуць, няма каму сябе паказаць і на іншых паглядзець. Тут такая магчымасць была створана. Удзячныя глядачы бурай апладысмантаў сустракалі самадзейных артыстаў.

Я даўга дапытвалася: хто ж надаў, падарыў фестывалю такую надзвычай трапную, дакладную і гожаю назву "Беларусь — мая песня"? Помнік яму за гэта паставіць трэба пры жыцці! Так і не дазналася б пра аўтарства, калі б разважлівы і муд-

ры, па-беларуску хітравата-просты і даступны, як і амаль што ўсе людзі высокай культуры і адукаванасці, старшыня журы прафесар Міхаіл Казінец не паказаў: "Дык ёсць жа выдатны твор Юрыя Семіянікі на словы Алеся Бадака".

Сапраўды, гэтая вельмі мілагучная, на жаль, зараз амаль забытая песня не надта часта гучыць на канцэртах і ў эфіры. Такім чынам, у нашага фестывалю ёсць сваё музыкальнае візітнае картка — выдатная песня, дзе і гучаць як рэфрэн-прыпеў такія прыгожыя словы: "Беларусь — мая песня, сястрыца мая".

Прафесар Міхаіл Казінец зазначае: "Для кожнага чалавека, які адчувае, любіць сваю зямлю, Беларусь — як песня. Гэта песня маці, песня роднага кутка, самага цёплага і блізкага, сваёй хаты. Чалавек без песні — як без душы..."

Развіццё культуры падобна на цяжкія ракі: накіроўваючыся да мора, яна заўсёды застаецца звязанай са сваімі вытокамі. Культура рэгіёнаў — гэта якраз тая вытока, якія жывяць культуру нацыі, убагачаюць яе элементамі народнасці, надаючы ёй самабытнасць і маштабнасць.

II Усебеларускі фестываль народнага мастацтва "Беларусь — мая песня" арганічна ўвабраў у сябе розныя плыні народнага мастацтва нашай краіны, аб'яднаў намаганні розных міністэрстваў і ведамстваў, засяродзіў іх увагу на праблемах падтрымкі аматарскай мастацкай творчасці. Фестываль яскрава прадэманстраваў мастацкую адоранасць прадстаўнікоў розных сацыяльных, прафесійных і ўзроставых груп насельніцтва Беларусі.

Галіна СУША.

Народны календар

ВЕРАСЕНЬ

"Верасень халаднее, але сытнее".

"Вясной напрацуеш, у восень раскашуеш".

"Прыходзяць Пакровы — заганяй у хлёў каровы".

КАСТРЫЧНІК

"Зямлю пакрывае дзе лістком, а дзе сняжком".

"Кастрычнік золатам ззяе, лісцем зямлю сагравае".

"Прышоў Пятрок — ападае апошні лісток".

ЛІСТАПАД

"Лістапад — зіме родны брат".

"Лістапад ні калёс, ні полаза не любіць".

"Лістапад без тапара масты наводзіць".

СНЕЖАНЬ

"Год канчае, зіму пачынае".

"Снежань вочы снегам пешыць, а вуха марозам ірве".

"Хто добра ўлетку працаваў, той зімку адпачываў".

СТУДЗЕНЬ

"Студзень пачынае, зіму ў руках трымае".

"Студзень — брат лютага".

"Студзеньскія Калядкі — бліны ды ладкі".

ЛЮТЫ

"Пытае люты, ці добра абуты".

Заканчэнне на 8-й стар.

Запаветнае

Уладзімір ФІЛІНОВІЧ:

"Тут, ля возера, дзе расце блакітная лілея, раздолле і батанікам, і паэтам"

Уладзімір Філіновіч, загадчык аддзела народнай адукацыі Лунінецкага раёна, распавёў пра тое, што на возеры Белае цвіце лабелія — блакітная лілея, якой няма нідзе!

— "Званочак" лабеліі кліча на Белае возера! — сказаў Уладзімір Лук'янавіч. — Там адпачываюць лунінецкія дзеці. Мы разумеем, што не толькі за мяжою можна аздарэўляць сваіх чарнобыльскіх дзетак, але і тут, на Белым возеры, дзе няма радыяцыі. Паглядзець на яго едуць і батанікі, дарэчы, з замежных краін.

— Гэта ж выдатна, калі сваё возера можа прытуліць дзятву.

— Тут цікавы адпачынак. Едуць малыя з усіх канцоў раёна. Але дзеці не чапаюць лабелію, таму што ведаюць — яна ў Чырвонай кнізе.

— Я чула, што ў Лунінецкім раёне створана свая Чырвоная кніга.

— Так. Самастойна зрабіў гэта адзін наш вядомы

краязнавец. Вось і зберагаем лабелію разам. Лунінецкі ліцэй мае ў гэтым вопыт, бо ў яго экалагічны ўхіл.

— Гэта вельмі прыемна, што дарагое не ганьбяць, што захоўваюць спадчыну...

— Летам настаўнікі і ў садочках працуюць, і пры школах. Распавядаюць пра народныя святы і хрысціянскія... На Купалле на Белым возеры — вогнішчы...

Чучэвіцкая школа збірае песні мясцовых вёсачак, як суніцы ў кошык. Тут свая невялічкая "Палеская хатка", дзе паказана жыццё палешукоў. Яшчэ адна кропка ад традыцый Бацькаўшчыны... Зараз тут ствараюць музей лекавых раслін.

— Можа, і турызм сельскі ў вас развіваецца?

— А як жа! Найперш экалагічныя слежкі новыя

адкрываюцца. Тут і батанікам раздолле, і паэтам, і следапытам... Трэба сваю радзіму лепш ведаць.

— Ці многія спасцігаюць гэта?

— Найперш наш ліцэй пад кіраўніцтвам Ніны Трыгубавай займаецца такой працай. Збіраюць фальклор, адпраўляючыся ў падарожжа па раёне. У кожнай вёсачцы — свая гаворка...

Гутарку вяла
Вольга ЯГОРАВА.
Фота аўтара.

Вяселле ў

Беларуская дзяўчына знайшла свайго каханага ў Германіі. Беларускі варыянт вяселля прайшоў у музеі старажытных народных промыслаў і тэхналогій "Дудуткі", што каля Мінска.

ДУДУТКАЖ

Народны каляндар

Пачатак на 7-й стар.

"Снегам закруціць — вясну будзіць".

"Да Святога Духа не здымай кажуха".

САКАВІК

"Марац яшчэ ўкусіць за палец".

"Сакавік яшчэ не сакавіт".

"Вясновы дзень прапусціш, летам не дагоніш".

КРАСАВІК

"Красавік красуецца для тых, хто не лянуецца".

"Не ламай печы, яшчэ пагрэеш плечы".

"Каб не было пуста, трэба сеяць густа".

МАЙ (ТРАВЕНЬ)

"Май лясы прыбірае — лета ў госці запрашае".

"Юр'ева раса — не трэба каню аўса".

"Травень зялёнай травой славен".

ЧЭРВЕНЬ

"Хто летам ножкай коп, той зімкай ручкай хоць".

"Улетку не лянись, нізка да зямлі сагнісь".

"Не пузам кверху, а галавой і рукамі да зямлі".

ЛПЕНЬ

"Хто на пясочку пралажаў, той нічога не прыдбаў".

"Хто ўлетку спіць, той узімку не есьць".

"Улетку прыдбай, узімку спаймай".

ЖНІВЕНЬ

"Хто на хлебнай ніве працуе — таму шанцуе".

"Адно зернітка пуд прыносіць".

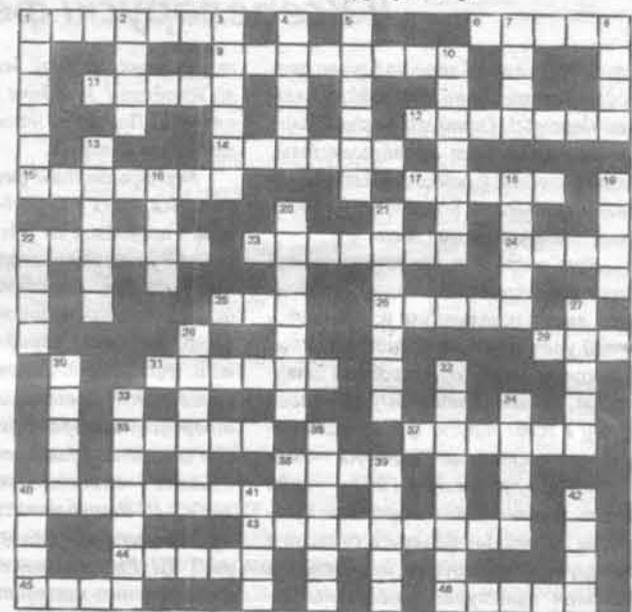
"Без шчырае працы няма чаго і хлеба чакаці".

Прыказкі сабраў Мікола КОТАЎ.

Крыжаванка ад Любові ЮНАВАЙ

Успамін пра лета

Перакладзі на беларускую мову.

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.

- 1. Природа. 6. Зной. 9. Ботва свеклы. 11. Ежевика. 12. Воробей. 14. Охапка. 15. Сережка на дереве. 17. Жатва. 22. Заросль. 23. Кустарник. 24. Рожь. 25. Омут. 26. Венок. 29. Звук. 31. Огурец. 35. Качели. 37. Мать-и-мачеха. 38. Грач. 40. Побег. 43. Отдых. 44. Арбуз. 45. Тоска. 46. Кузнечик.

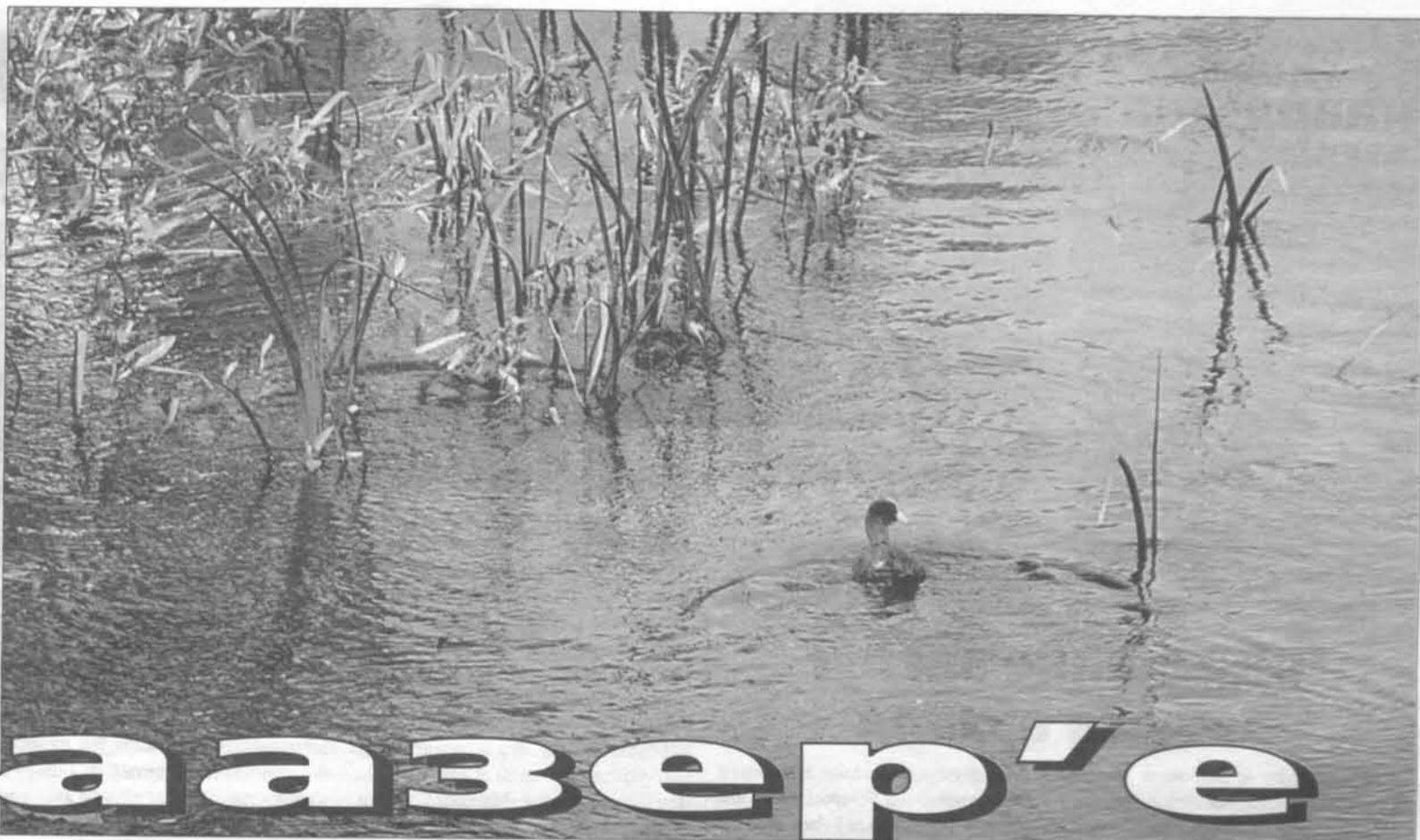
ПА ВЕРТЫКАЛІ.

- 1. Пырей. 2. Роза. 3. Подберезовик. 4. Дерево. 5. Шука. 7. Пастбище. 8. Подсолнечное масло. 10. Цветник. 13. Птица. 16. Скворец. 18. Еж. 19. Жбан. 20. Сморок. 21. Август. 22. Боярышник. 27. Аист. 28. Крыжовник. 30. Деревня. 32. Пасека. 33. Пруд. 34. Яблоко. 36. Кочерьжка. 39. Утка. 40. Плот. 41. Чибис. 42. Вкус.

Найка. 40. Пыль. 41. Кани. 42. Смак. 30. Вёска. 32. Пяльцы. 33. Сажапка. 34. Яблык. 36. Хрстка. 39. Зван. 20. Сморок. 21. Жніўня. 22. Глоз. 27. Бусел. 28. Аграсці. 8. Алей. 10. Каетнік. 13. Птушка. 16. Шпак. 18. Вожык. 19. 1. Пырыт. 2. Ружа. 3. Абдак. 4. Дрэва. 5. Шчыпак. 7. Паша. 14. Ахтан. 15. Катанак. 17. Жніўня. 22. Гутар. 23. Хмыльнік. 1. Прырода. 6. Снега. 9. Бурчак. 11. Ажына. 12. Вербей. 14. Ахтан. 15. Катанак. 17. Жніўня. 22. Гутар. 23. Хмыльнік. 1. Прырода. 6. Снега. 9. Бурчак. 11. Ажына. 12. Вербей. 14. Ахтан. 15. Катанак. 17. Жніўня. 22. Гутар. 23. Хмыльнік. 1. Прырода. 6. Снега. 9. Бурчак. 11. Ажына. 12. Вербей. 14. Ахтан. 15. Катанак. 17. Жніўня. 22. Гутар. 23. Хмыльнік.

Адказы на крыжаванку, змешчаныя ў гэтым нумары.

Беларускае Паазер'е — адна з самых казачных і прыгожых мясцін свету. Некранутыя чалавечай цывілізацыяй жывапісныя лясы і азёры знаходзяцца на тэрыторыі Віцебскай вобласці нашай краіны. Бясконца чарга вялікіх і малых азёр дала назву гэтаму рэгіёну — Паазер'е. У яго ёсць сваё мінулае, легенды і звычаі. А знаёмства можна пачаць з самага заходняга горада Віцебшчыны — Паставаў, гісторыя якога багата захапляльнымі падзеямі.

Паазер'е

Раскінуліся Паставы на высокім узгорку, які амывае рэчка Мядзелка (у былыя часы — Мядзеліца) — прыток Заходняй Дзвіны. Каля ўзгорку рэчка разліла свае воды, утварыўшы круты бераг двума сваямі азёрамі — «ставамі». Хутчэй за ўсё менавіта яны і далі назву паселішчу, якое размясцілася «каля ці пад ставамі». Першыя людзі ў гэтых месцах з'явіліся яшчэ ў час позняга неаліту і ранняга бронзавага веку (канец III — пачатак II тыс. да н. э.), аб чым сведчаць матэрыялы археалагічных даследаванняў у заходняй частцы горада, на беразе возера Задзеўскага.

У наш час Паставы — раённы цэнтр Віцебскай вобласці. Да сярэдзіны XVIII стагоддзя гэта было звычайнае паселішча таго часу. Як і паўсюдна, у цэнтры знаходзілася гандлёвая плошча. Дарэчы, з яе пачыналіся дарогі на Мядзел і Друю. Былі ў Паставах драўляны касцёл (XVI—XVIII ст.), уніяцкая царква (1713 г.), а таксама драўляны францускі манастыр. Гэтыя будынкі не захаваліся, яны былі перабудаваны ў каменныя ў XIX — пачатку XX стагоддзя.

Самы вялікі ўплыў на Паставы ў другой палове XVIII стагоддзя аказаў род Тызенгаўзаў. Яны імкнуліся зрабіць са свайго маёнтка культурна-прамысловы цэнтр усяго краю. Тут была арганізавана мануфактура (больш за 35 прадпрыемстваў). На рынкавай плошчы створаны архітэктурны ансамбль, у склад якога ўвайшла вялікая група жылых дамоў рамеснікаў. Акрамя жылых дамоў, на плошчы былі размешчаны гандлёвыя рады, канторы, аптэка, аўстэрыя, пастаялы двор, царква, касцёл і іншае.

Разам з будаўніцтвам цэнтра горада Антоні Тызенгаўз пачаў узвядзенне свайго палаца. Але паспеў зрабіць толькі некалькі флігеляў. Поўнасьцю дабуду-

рэктар Дома рамёстваў Таццяна Петух, тут прадстаўлена экспазіцыя, у якую ўвайшлі самыя характэрныя прыклады народнай творчасці заходняга рэгіёна Беларусі; прадметы хатняга ўжытку, якімі карысталіся раней нашыя продкі — ткацкія станкі, прадметы бондарства (выраб бочак), бортніцтва, створаны экспазіцыі, якія прысвечаны хлебу і музычным інструментам. Таццяна Петух адзначыла, што некаторыя з цымбалаў, якія прадстаўлены на выставе, зроблены ў XVIII—XIX стагоддзях.

У цэнтральнай зале размешчана выстава пастаўскіх майстроў — Марыі Ананьевай, Таццяны Куцуха, Ліліі Зарэцкай і іншых. Свае саматканыя габелены дэманструюць Надзея Акулава, Алена Крывенька, Ірына Кузьміч. Ёсць тут і прыгожыя ўзоры саломалляцтва, роспісу па дрэве, жывапіс, а таксама фотавыстава Галіны Панкінай «Мой свет — сям'я».

Паставы зараз — гэта прыгожы горад, прыклад беларускага Паазер'я, казачны і цудоўны край. На адным з самых значных свят гэтага краю — Міжнародным фестывалі народнай музыкі «Звіняць цымбалы і гармонікі» — я вас запрашаю пабываць. У гэты час тут можна пабачыць і цікавыя тэатралізаваныя пастаноўкі на прыступках палаца Тызенгаўзаў, і канцэрты духоўных аркестраў, а таксама прыняць удзел у танцах да самай ночы. Дарэчы, трэба адзначыць, што ў 2009 годзе горад адзначыць 600-годдзе з дня першага ўзгадвання яго ў летапісах.

Юліяна СІНКЕВІЧ.
НА ЗДЫМКАХ: Паазер'е — запаведны край; у ДOME рамёстваў; жыццё ў палацы Тызенгаўзаў насчытанае. **Фота Андрэя БАРАДУНА.**

ваў гэты вялікі палац у стылі класіцызму яго нашчадак — Канстанцін (1786 — 1853).

Паставы сталі адным з навуковых і культурных цэнтраў беларускай зямлі. Тут існаваў арніталагічны музей, у якім налічвалася некалькі тысяч экзemplараў птушак з Беларусі, Літвы і Украіны. У вялікай бібліятэцы быў збор каштоўных гравюр. У 1840 годзе палац нагадваў мастацкую галерэю, якая налічвала бо́льш за 600

карцін. Тут знаходзіліся палотны вядомых мастакоў — Леанарда да Вінчы, Пітэра Рубенса, Альбрэхта Дзюрэра, Пітэра Брэйгеля і іншых.

Вялікі палац і яго жыхары, але і ставы парку, звярынец, цікавосць да навукі і мастацтва — усё гэта прыцягвала ў Паставы мноства гасцей. Адна з іх, Габрыэла Пузыніна, пісала ў сваім дзёніку: «Калі б мяне запыталі, дзе на зямлі ёсць шчасце, я б адказала — у Паставах...»

Турыстам, думаю, будзе цікава пабачыць палац, які добра захавалі да нашых часоў, двухпавярховыя будынкі бы-

лой лячэбніцы і Дома рамёстваў з высокімі франтонамі. На плошчы ёсць розныя па характары архітэктурны будынкі ў стылі барока. Неабходна расказаць і пра будынак ля моста праз раку Мядзелку. У канцы XVIII стагоддзя тут быў вадзяны млын, зараз у гэтым будынку знаходзіцца Дом рамёстваў.

Зусім нядаўна тут адбылася прэзентацыя новай экспазіцыі Пастаўскага Дома рамёстваў «Стары млын». Яна прайшла ў рамках Міжнароднага фестывалю народнай музыкі, пра які мы пісалі раней. Як паведаміла нам ды-

Створаны каардынацыйны орган

У Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь зацверджаны склад пастаянна дзеючай Рабочай групы па пытаннях пошуку, вяртання і ўводу ў навуковы і культурны зварот страчаных беларускіх гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Сустаршыні групы — намеснік міністра замежных спраў Віктар Гайсёнак, намеснік міністра культуры Уладзімір Грыдзюшка. У склад міжведамаснага органа ўвайшлі першы намеснік міністра інфармацыі Лілія Ананіч, намеснік старшыні Камітэта па архівах і справаходству Вольга Бірукова, намеснік старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Віктар Вячэра, старшыня ГА "Беларускі фонд культуры" Уладзімір Гілеп, член Пастаяннай камісіі па сацыяльных

пытаннях Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, дырэктар Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Мікалай Ільніцкі, намеснік міністра адукацыі Таццяна Кавалёва, намеснік старшыні Прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Анатоль Лесніковіч.

Будзем спадзявацца, што старонкі "Вяртанне", адзіныя такой накіраванасці ў беларускім друку, акажуцца карыснымі ў дзейнасці Рабочай групы.

Прызнанне заслуг нашага аўтара

У мінулым годзе на старонках "Вяртанне" было змешчана некалькі артыкулаў маскоўскага мастацтвазнаўца Раальда Раманава, уладжэнца Беларусі. Тэмай яго даследаванняў з'яўляюцца нашы каштоўнасці, якія захоўваюцца ў Расіі або звязаны з ёй. Асабліва даследчыка хвалюе лёс помнікаў сакральнага мастацтва.

Днямі Р. Раманаў наведаў "Голас Радзімы" і паказаў два дакументы, якія з'яўляюцца вынікам прызнання яго заслуг. Аказваецца, ён выступіў на пасяджэнні Доктарскага камітэта Еўрапейскай акадэміі інфарматызацыі з навуковым дакладам "Сведчаць помнікі Белай Русі", які з'явіўся падагульненнем яго ранейшых прац. Удзельнікі пасяджэння пра-

галасавалі за прысуджэнне Р. Раманава вучонай ступені доктара філасофіі. Такое ж рашэнне прыняў і савет Сусветнага ўніверсітэта развіцця навук, адукацыі і грамадства.

Абедзве ўстановы звярнуліся ў ВАК Расійскай Федэрацыі з лістом аб настрыфікацыі дыпламаў Р. Раманава як дыплама доктара мастацтвазнаўчых навук.

Выяўлены рэпрадукцыі двух твораў Льва Дабжынскага

У 2003 годзе "Голас Радзімы" двойчы, 21 жніўня і 11 снежня, пісаў пра трагічны лёс мастака Льва Дабжынскага, які ў 30-я гады мінулага стагоддзя жыў у вёсцы Лоша цяперашняга Астравецкага раёна.

Пасля заканчэння Віленскага ўніверсітэта ён атрымаў стажыроўку ў Францыі. Але перад ад'ездам яго знайшлі мёртвым — хутчэй за ўсё, з ім звёў рахункі ўладальнік суседняга маёнтка. Звыш 200 палотнаў мастака згінулі ў Вільнюсе пасля вайны, а ў сям'і, якая цяпер жыве ў Гданьску (Польшча) засталіся лічаныя творы.

У ідэнтыфікацыі страчанай калекцыі могуць дапамагчы дзве рэпрадукцыі твораў Л. Дабжынскага, змешчаныя ў зборніку "Віленскія аднаразовыя мастацкія і літаратурныя выданні (1937-1939)". Склала яго і надаслала нам літоўская беларусістка Альма Лацінскене. Сярод сямі ўключаных у кнігу

бібліяграфічных рэдкаспей аказалася і "Vagros" ("Калоссе" — Вільня, 1937). У артыкуле даследчыка беларускага і літоўскага мастацтва Уладас Дрэмы аказаліся дзве выявы твораў Л. Дабжынскага — "Касцёл візітак" (у Вільнюсе) і "Лясны пейзаж".

У зборнік уключана таксама "аднаразовае" выданне "Piūvis" ("Зрэз" — Вільня, 1938), куды ўвайшлі пераклады на літоўскую мову вершаў Максіма Танка, Міхаса Машары і іншых заходнебеларускіх паэтаў. Уключаны ў нумар артыкул таго ж Уладас Дрэмы, ілюстраваны рэпрадукцыямі з твораў Пётры Сергіевіча.

Дзіяна ГРЫШАНАВА.

Збіральніца

З імен заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі і Польшчы Алены Васільеўны Аладавай (1907-1986) звязана станаўленне і развіццё музейнай справы ў нашай краіне, пачатак вяртання скарбаў, вывезеных у час апошняй вайны, пошук і набыццё новых шэдэўраў выяўленчага мастацтва.

У перыяд юнацтва ёй выпала шчасце бачыць першыя ў Мінску мастацкія выставы (1925-1927, 1929), удзельнічаць у іх абмеркаванні, стаць сябрам маладзёжнага аб'яднання беларускіх мастакоў "Прамень" (1929).

Прыехаўшы з Пружан, дзе яна нарадзілася 22 мая 1907 года, у Мінск, Алена Аладава (дзявочае яе прозвішча Пук) стала сведкай вялікіх пераменаў у культурным жыцці краіны. Быў створаны Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, які яна пасляхова скончыла ў 1928 годзе. На базе Інстытута беларускай культуры ўтварылася Беларуская акадэмія навук, сюды, у Інстытут літаратуры і мастацтвазнаўства, выпускніца прыйшла ў Спецыяльную групу, каб заняцца стварэннем мастацкага музея. Адначасова папярэла свае веды ў Маскоўскім інстытуце гісторыі, філасофіі, літаратуры і мастацтва, які завочна скончыла ў 1941 годзе.

У 1941-1943 гадах А. Аладава працавала намеснікам дырэктара і галоўным захавальнікам Саратаўскага музея. Пасля вызвалення Беларусі вярнулася спачатку ў Гомель, а потым у Мінск, дзе з 1944 і да 1977 года працавала дырэктарам карціннай галерэі, якая ў 1957 годзе атрымала статус Дзяржаўнага мастацкага музея БССР, а ў 1993 годзе — Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь. Можна з упэўненасцю сказаць, што калі б не старанні энтузіясткі, гэты музей сёння быў бы намнога бяднейшы. Добрае веданне даваенных фондаў дазволіла А. Аладавай у 1944-1947 гадах склаці спісы калекцый, якія загінулі або былі вывезены ў часы Вялікай Айчыннай вайны. Гэта дало магчымасць распачаць іх пошукі, вяртанне.

У пасляваенныя гады асабліва ярка раскрываліся незвычайныя арганізацыйныя здольнасці А. Аладавай. Яна змагла стварыць у музеі згуртаваны калектыў, які на сваіх плячах вынес усе цяжкасці ўзвядзення новага будынку і збіральніцкай дзейнасці. Мінск яшчэ ляжаў у развалінах, а ўжо дзейнічалі першыя выставы, дзе экспанаваліся творы беларускіх мастакоў 1920-1940 гадоў, якія пудам захаваліся пасля дэкаднай выставы беларускага мастацтва ў Маскве (1941), і новыя працы, толькі што створаныя таленавітымі майстрамі Валянцінам Волкавым, Віталем Цвіркам, Іванам Ахрэмчыкам, Уладзімірам Сухаверхам, Яўгенам Зайцавым, Заірам Азгурам і іншымі. Цяжка пераапіць ролю гэтых выставаў у эстэтычным выхаванні некалькіх пакаленняў глядачоў.

Неўзабаве наведвальнікі музея жываліся з прыватных калекцый Масквы і Ленінграда. На набыццё экспанатаў тады выдзяляліся немалыя сродкі. А. Аладава ўмела працаваць з калекцыянерамі. Лісты, званкі, паездкі, пераканальныя размовы прывялі да таго, што ў калекцыю музея тады трапілі творы, без вывучэння якіх сёння не можа абыйсціся ніводзін даследчык рускага мастацтва. Карпатліва шматгадовая работа Аладавай са збіральнікамі, прыцягненне для экспертызы іх збораў такіх буйных мастацтвазнаўцаў, як Ігар Грабар і Аляксей Савінаў, дапамога буйнейшых музеяў свету Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэі і Дзяржаўнага рускага музея спарэдзілі значныя поспехі. Прапусціўшы з калекцыянерамі, Ала-

дава заўсёды ўмела іх захапіць. Так здарылася, да прыкладу, з Ліліяй Русланавай. Калі апошняя, прыехаўшы ў Мінск, убачыла ў экспазіцыі... "Партрэт Матвея Вільгорскага" Карла Брулова, які ёй належаў, то ўрэшце дала згоду прадаць гэты шэдэўр музею. У выніку страснай, энергічнай дзейнасці А. Аладавай, якая сваёй захопленасцю заражала ўсё наваколле, гуртавала калектыў, у Беларусі з'явіўся дзівосны музей, пра які слава разыходзілася шырока за межы рэспублікі.

Адначасова са збіраннем рускай і зарубежнай класікі Алена Аладава натуральна ўдзяляла вялікую ўвагу набыццю помнікаў беларускага мастацтва. З'яўляючыся сябрам Саюза мастакоў, яна жыла яго жыццём, вела кожнага сябра саюза, імкнулася набыць лепшыя творы мастакоў, каб іх імёны і творчасць знайшлі адлюстраванне ў гісторыі мастацтва Беларусі. Шчыра перажывала яна, калі, на яе думку, лепшы твор нейкага аўтара куляўся іншым музеям. Так адбылося з "Партызанскай мадоннай" Міхаіла Савіцкага, набытай Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэяй. Аладава не магла сулакоіцца да таго часу, пакуль Міхаіл Андрэевіч не даў згоду стварыць для беларускага музея "Мінскую мадонну".

Не менш страснасці і захопленасці праявіла Алена Васільеўна ў захаванні нацыянальнай спадчыны. Ужо ў даваенны час ёю быў сабраны вельмі вялікі матэрыял па старажытнаму мастацтву Беларусі. На жаль, сотні фатаграфій, пашпарты на помнікі, зробленыя ёю тады ў культурных будынках рэспублікі, загінулі. Таму ўжо ў 1946 годзе яна запрасіла прыняць удзел у навуковых экспедыцыях па ўлік старажытных помнікаў мастацтвазнаўцаў Міхаіла Кацара, Аляксандра Палееса, Івана Хозерава. Разам са старэйшым супрацоўнікам музея Пятром Герасімовічам, віднымі спецыялістамі з Масквы, рэстаўратарам вышэйшай катэгорыі кандыдатам мастацтвазнаўства Віктарам Філатавым, навуковым супрацоўнікам Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэі, кандыдатам мастацтвазнаўства Наталіяй Салько яна неаднаразова выязджала ў экспедыцыі. Ёю былі выяўлены і выратаваны такія шэдэўры, як іканастас з Шарашэўскай царквы XVIII стагоддзя, тры партрэты XVII стагоддзя з касцёла Дабравешчання Брыгідскага кляштару ў Гродне, царскія вароты XVI стагоддзя з Варанілавічаў і многае іншае. Збіральніцкая дзейнасць Алены Аладавай набыла высокую грамадзянскую значнасць.

Хочацца адзначыць яшчэ адну рысу гэтай дзівоснай асобы. Яна была прыроджаным экспазіцыянерам. Старэйшыя музейныя работнікі, мастакі яшчэ добра памятаюць выставы, створаныя Аладавай, якая вызначалася бездакорным густам. Яна рабіла дэкаднавыя выставы ў рэспубліцы і за рубяжом, персанальныя, тэматычныя экспазіцыі. Добрым прыкладам тут

могуць служыць выставы Заіра Азгура, Аляксея Глебава і іншых.

Безумоўна, асноўную ўвагу Алена Васільеўна ўдзяляла сталай экспазіцыі музея. Не выпадкова ў 1957 годзе, калі карцінная галерэя пераехала ў новае памяшканне, пабудаванае па праекце Міхаіла Бакланова, для стварэння сталай экспазіцыі яна запрасіла навуковых супрацоўнікаў Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэі, Акадэміі мастацтваў СССР, Ленінградскага ўніверсітэта. Але потым заўсёды рабіла экспазіцыі ўжо сама, абпіраючыся на навуковых супрацоўнікаў музея.

Нярэдка Алена Аладава "захворвала" ідэяй. Акаляючых заўсёды здзіўляла, як паслядоўна і планамерна яна ажыццяўляла гэтую ідэю. Прыкладам можа служыць яе ўлюбёнасць ў творчасць Вітольда Бяльніцкага-Бірулі. Яна змагла пераканаць усіх скептыкаў у неабходнасці стварэння музея гэтага мастака. Многія адгаворвалі яе: не зразумее публіка яго творчасці, бо ён не пісаў гістарычных, сюжэтных карцін, быў толькі пейзажыстам. Але створаны ёю мемарыяльны музей В. Бяльніцкага-Бірулі ў Магілёве даў магчымі імпульсы мастацкаму жыццю гэтага горада.

Вялікую ўвагу ўдзяляла А. Аладава прапагандзе мастацтва. Па сутнасці, сэнс яе жыцця быў вельмі просты: знайсці твор, прыхласці ўсе сілы, каб яго выратаваць, гэта значыць адрэстаўраваць (ёю нямала зроблена для станаўлення рэстаўрацыйнай справы ў рэспубліцы і аднаўлення беларускіх помнікаў у лепшых рэстаўрацыйных цэнтрах Масквы і Ленінграда) і на п'янай, ужо навуковай аснове вярнуць глядачу, данесці да чытача. Ёю напісана нямала манаграфій, артыкулаў, створаны альбомы па беларускаму мастацтву. (Прыгадаем хая б асноўныя працы А. Аладавай: Дзяржаўны мастацкі музей БССР. Мн., 1958; І. В. Ахрэмчык. Мн., 1960; П. Н. Гаўрыленка. Мн., 1963; Народны мастак Беларусі В. Цвірка. Мн., 1963; Беларускі савецкі жывапіс. Мн., 1971; В. К. Бяльніцкі-Біруля. Альбом-каталог. Мн., 1974). А колькі кніг яна адрэцавала, адрэдагавала! Па сутнасці, кожнаму тагачаснаму мастаку былі патрэбны яе добрыя слова, парада, дапамога. Сваёй страснай захопленасцю мастацтвам яна аказвала велізарны ўплыў на ўсіх, хто быў побач з ёю.

Цяпер дзецішча Алены Васільеўны Аладавай — Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь — буйнейшы культурны асяродак, які штогодна наведваюць больш мільёна чалавек. Таму, думаецца, трэба, каб яе дзейнасць была тут увекавечана, каб музей насіў яе імя.

Надзея ВЫСОЦКАЯ,
доктар мастацтвазнаўства,
загадчык аддзела
Нацыянальнага мастацкага
музея Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: частка складзенай А. Аладавай музейнай экспазіцыі, прысвечанай старажытнаму беларускаму мастацтву.

З драбніц складаецца мазаіка страт і знаходак каштоўнасцей нашай культурнай спадчыны

АГЛЯД АЙЧЫННЫХ І ЗАРУБЕЖНЫХ ВЫДАНАННЯЎ

ПОШУК ПРАЦЯГВАЮЦА

Тэма выяўлення, сумеснага выкарыстання і рэстытуцыі (вяртання) помнікаў беларускай матэрыяльнай і духоўнай культуры, якія знаходзяцца за межамі нашай краіны або ўнутры яе, але былі па розных прычынах забыты ці належаць некалькім суседнім народам, па-ранейшаму з'яўляецца актуальнай, не сыходзіць са старонак друку (перыядычнага і неперыядычнага).

Зразумела, што на першым месцы тут — страты, якія панёс наш народ у гады Вялікай Айчыннай вайны. Асабліва балючым стала знікненне ўсіх фондаў, усіх экспанатаў двух багатых музеяў — Магілёўскага і Баранавіцкага. Першы ствараўся як рэспубліканскі ў сувязі з тым, што ў Магілёў, далей ад мяжы, меркавалі перанесці сталіцу Беларусі. У гэтым музеі знаходзілася наша нацыянальная рэліквія нумар адзін — крыж прападобнай Ефрасінні Полацкай.

Версія аб тым, што ў Магілёве знаходзілася копія (або падрабка, пра што, маўляў, ведаў Вацлаў Ластоўскі, які забіраў крыж у музей), а арыгінал застаўся ў Полацку, быў схаваны махамі, не знаходзіць дастатковага пацвярджэння, хаця дзеля гэтага рабіліся нават неверагодныя спробы. Да прыкладу, у рэдакцыю нашай газеты нядаўна звярнулася жанчына з Нясвіжа з вельмі моцнай біязнергетыкай (засведчана медыкамі) і сказала, што ёй у сне было дакладна ўказана месца ў Полацку, дзе закапаны крыж. Разумеючы, што ў такіх выпадках трэба выкарыстоўваць кожны, нават мінімальны ці прывідны шанс, нам былі зроблены неардынарныя крокі. Пры садзейнічанні рэспубліканскіх і мясцовых устаноў у Полацк выехала пошукавая група. Але пры раскопе "энергетыка" вывела толькі на кабель, а па дарозе высветлілася, што інфармацыю жанчына чэрпала з кнігі Уладзіміра Арлова пра Ефрасінню Полацкую.

Апісаны і іншыя казусы ўзнікаюць верагодна за следы, які павёў у ліпені 1941 года з Магілёва ў Маскву і падрабязна апісаны супрацоўнікам прэс-групы Упраўлення КДБ па Магілёўскай вобласці Сяргеем Багдановічам (Вяртанне-4. Мн., 1997. С. 53-57). Дадатковым, але вельмі важным з'яўляецца той факт, што ў 1943-1945 гадах крыж знаходзіўся ў полі зроку кіраўніка БССР Панцелямона Панамарэнка. Гэта вынікае з архіўных матэрыялаў, знойдзеных Віталем Скалабанам і апублікаваных ім летась у "Голасе Радзімы".

А потым, хутчэй за ўсё не выпадкова, крыж знік з поля зроку беларускай грамадскасці, як і цікавасць да яго. Важна падкрэсліць, што за пасляваенны час, аж да 2003 года, нідзе, як кажуць, не "засвяціўся" ніводны з даваенных скарбаў Магілёўскага музея. А іх жа был, як сведчаць апісанні, апублікаваныя ў зборніках "Вяртанне", тысячы! Гэта ўсяляла надзею: значыць, усё недзе захоўваецца разам!

ЗНАЧЭННЕ СЛУЦКАГА ЕВАНГЕЛЛЯ

І тут 12 чэрвеня 2003 года, у час чытання, прысвечаных 210-годдзю Мінскай епархіі, Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт прадставіў прысутным рукапіснае Слуцкае Евангелле 1588 года, выкананае князем Юрыем Алелькавічам. Рэліквію перадаў уладыку святар, якому яе падараваў

адзін з прыхаджан. Пра гэтую сенсацыю "Голас Радзімы" змясціў (2003. № 26) невялікі артыкул вядомага бібліяграфа Таццяны Рошчынай.

Прайшлі два гады, неабходныя для роздуму і аналізу. І вось на старонках "Краязнаўчай газеты" (2005. № 27) з'явіўся грунтоўны артыкул Ірыны Петрык і Таццяны Рошчынай "Вяртанне Слуцкага Евангелля 1582 года". Найперш аўтары звяртаюць увагу на той факт, што абедзве рэліквіі знаходзіліся ў Магілёве разам: у кароткім спісе страт, складзеным пасля вайны музейнымі работнікамі, "Крыж Ефрасінні Полацкай" значыцца пад нумарам 3, а "Евангелле рукапіснае, напісанае князем Алелькавічам" — пад нумарам 21. Гэтая акалічнасць прыдае знаходцы значнасць — асабліва для далейшых пошукаў магілёўскіх экспанатаў.

Зразумела, найперш аўтараў артыкула зацікавіла праблема аўтэнтычнасці рукапісу. Дзеля яе вывяснення яны звярнуліся да даследаванняў Ф. Серна-Салаўевіча і М. Каламайска-Саед, якія засведчылі высокую вартасці чацверавангелля, пісанага ўставам так выразна, "быццам літары ўзноўлены механічным спосабам". Паводле Ф. Серна-Салаўевіча, "гэта вяршыня мастацкай дасканаласці: першыя літары кожнага Евангелля — цудоўныя малюнкі акарэлю, блакітнай і зялёнай фарбай з золатам; перад першай главой кожнага Евангелля — застаўкі". Параўнанне ранейшых апісанняў з выяўленым рукапісам пераконвае ў тым, што перад намі арыгінал помніка духоўнай культуры, які захоўваўся ў слукцім Свята-Троіцкім манастыры, потым у Мінскім дзяржаўным музеі (ёсць яго авальная пячатка), адкуль трапіў у Магілёў.

Якія ж вывады робяць аўтары артыкула? Найперш, на іх думку, Слуцкаму Евангеллю трэба надаць статус дзяржаўнай гісторыка-культурнай каштоўнасці, а таксама правесці кваліфікаваную мастацтвазнаўчую і фізіка-хімічную экспертызу (асабліва слядоў пасляваеннай рэстаўрацыі), каб па магчымасці ўсталяваць месца верагоднага захоўвання Евангелля да 2003 года.

Рэдактар "Краязнаўчай газеты" Уладзімір Гілеп дадае да артыкула, што са згоды Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта Слуцкае Евангелле нядаўна было перанесена на лічбавыя электронныя носьбіты і перададзена ў Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа НАНБ, каб правесці мовазнаўчы і гістарычны аналіз гэтага унікальнага творца. Фінансавыя сродкі на даследаванне выдзелены дзяржавай.

Да сказанага трэба дадаць, што Слуцкае Евангелле — адзіны помнік такога тыпу, які захаваўся ў нашай краіне. Скажам, Тураўскае сёння знаходзіцца ў Вільнюсе, Аршанскае — у Кіеве, Лаўрышаўскае — у Кракаве.

РАБУНКІ

У ЧАСЫ АКУПАЦЫІ

Лёс магілёўскіх каштоўнасцей, асноўную частку якіх паспелі эвакуіраваць, і гомельскіх збораў (вывезеныя ва Уруцінск, а потым у Сталінград, яны загінулі ад варожай бомбы ў час пераправы праз Волгу) увозуле немыповы для Беларусі. Асноўная частка музейных, бібліятэчных і архіўных збораў заходняй і цэнтральнай частак рэспублікі засталася пад

акупацыяй і потым яны былі або разрабаваны, або вывезены. Так здарылася з Баранавіцкім музеём, куды ў 1939-1941 гадах звезлі каштоўнасці з панскіх рэзідэнцый. У Кенігсберг, а затым у Гехштэт над Дунаем трапілі мінскія музейныя калекцыі, у Ратэнаў (Ратыбор, Рацібуж) і яго наваколле — кнігі з мінскіх бібліятэк.

Зрэшты, і з Магілёва сёе-тое трапіла на Захад. Архіепіскап Афанасій Мартас, які потым годна закончыў свой жыццёвы шлях у Аргенціне, згадаў (Беларускі праваслаўны календар. Мн., 2004. С. 127), што вікарый Смаленскага архіепіскапа Сеўбы епіскап Павел (Мяленцеў) у 1944 годзе прыехаў з Магілёва ў Ліду "ў асобным вагоне, нажурнавым усялякай маёмасцю — сваёй і з Магілёўскага музея, які ён абрававаў [...]". Ён вывез нават сталовую мэблю з царскай стаўкі, што месцілася ў 1916-1917 гадах у гэтым горадзе. З нямецкай службай бяспекі ён быў добра знаёмы". Здаецца, гэтым следам ніхто яшчэ не цікавіўся. А варта было б.

Многія нашы каштоўнасці ў час акупацыі зніклі бяследна: на месцы іх не аказалася, і сямроў вывезеных не значыцца... Пра тое, куды яны маглі падзецца, ідзе гаворка ў кнізе нямецкага гісторыка Бернгарда К'яры "Штодзённасць за лініяй фронту" (Мн., 2005), перакладзенай на беларускую мову Лявонам Баршчэўскім. Змест гэтага выдання вызначаецца падзаглаўкам: "Акупацыя, калабарацыя і супраціў у Беларусі (1941-1944 г.)". Аўтар кнігі многа працаваў і ў нямецкіх архівах, і ў беларускіх, выявіў там некалькі спісаў вывезеных калекцый.

Непасрэдна нашай тэматыцы ў манаграфіі Б. К'яры прысвечаны падраздзел "Дзейнасць аператыўнага штаба райхсляйтэра Розэнберга". У ім прыводзяцца шматлікія факты звычайнага марадзёрства. "Чыны СС і вермахта абсталёвалі свае службовыя кабінеты нарабаванымі шэдэўрамі мастацтва". Так, "у кватэры каменданта ў галіне забеспячэння на мяжы 1941-1943 гадоў супрацоўнік аператыўнага штаба знайшоў мэблю і карціны з калекцыі Радзівілаў і запатрабавалі зарэгістраваць антыкварныя каштоўнасці". Старонкі з рэдкіх выданняў і дакументаў выкарыстоўваліся на самакруткі.

Ведамства сумна вядомага Альфрэда Розэнберга вывозіла ўсё, што лічыла вартасным, у тым ліку фонды мінскіх і горацкай бібліятэк. Магло так здарыцца, што пасля вайны частка збораў трапіла ў якія бібліятэкі Шлёнска (былой Сілезіі).

ШТО ЗАХОЎВАЛАСЯ У МУЗЕІ ПОЛАЦКАЙ АКАДЭМІІ?

А цяпер перанясем у думках з 40-х гадоў ХХ ў пачатак ХІХ стагоддзя, у старажытны Полацк. Ён перажываў тады перыяд свайго трэцяга росквіту. Першы прыпадаў на часы Ефрасінні Полацкай, другі — Скарыны. Трэці ж быў звязаны з дзейнасцю Полацкай акадэміі, па сутнасці — першай вышэйшай навучальнай установы на тэрыторыі сучаснай Беларусі. Яна ўзнікла ў 1812 годзе ў выніку пераўтварэння Полацкага езуіцкага калегіума, які існаваў там з 1585 года.

Стварэнне акадэміі стала магчымым дзякуючы таму, што пасля таго, як у 70-х гадах ХVІІІ стагоддзя ордэн езуітаў у Заходняй Еўропе быў ліквідаваны, у Расійскай імперыі ён працягваў дзейнічаць паводле рашэння Кацярыны ІІ. Галоўным асяродкам ордэна стаў Полацк. Яму падпарадкоўваліся шматлікія езуіцкія калегіі — ад Рыгі да Адэсы. У Полацк перабраліся многія зарубешныя вучоныя на чале з ураджэнцам Вены Габрыелем Груберам. Яны ўзнялі ўзровень выкладання, арганізавалі выданне кніг на розных мовах (найперш падручнікаў), навуковага штомесячніка, значна ўзбагацілі бібліятэку і "музеум".

Пра лёс бібліятэкі і архіва полацкай акадэміі "Голас Радзімы" ўжо падрабязна пісаў (Таццяна Герновіч. Скарбы Полацкай акадэміі. 2004. № 46-49). А вось для таго, каб паказаць, што ж захоўвалася ў музеі, нам не хапала канкрэтных апісанняў. Цяпер яны з'явіліся. У Полацку сёлета выйшла другая кніга серыі "Спадчына Полацкай зямлі". Гэта зборнік "Езуіты ў Полацку. 1580-1820 гг. Частка І", выдадзены дзякуючы падтрымцы мясцовага гарвыканкома.

Найбольшую каштоўнасць у выданні мае праца настаўніка

Полацкага кадэцкага корпуса (ён размясціўся ў сценах акадэміі) Аляксея Марэля "Гісторыя горада Полацка і ўзнікненне будынка Полацкага кадэцкага корпуса". Яна захавалася часткова ў рукапісе, часткова ж была выдадзена ў 1910 годзе і даўно стала бібліяграфічнай рэдкасцю. Таму яе змяшчэнне ў зборніку цалкам апраўдана.

Паводле А. Марэля, музей акадэміі "складаўся, па-першае, з фізічнага кабінета, па-другое, карціннай галерэі і, па-трэцяе, астранамічнай залы, мінералагічнай калекцыі, розных ракавін і рэдкасцей". Сярод апошніх фігуравалі: пад нумарам 6 — "галава, якая гаворыць", пад нумарам 7 — "Кутідон, які раз'язджае ў калясцы", пад нумарам 8 — "стары, які ківае галавой", пад нумарам 9 — "купец, які прадае

тавар у краме". Аказваецца, у зале была падвойная падлога, дзе нябачна размяшчалася сістэма "правадоў і спружын", якая прыводзіла экспанаты ў дзеянне — паасобку або адначасова. Побач з "кур'ёзамі" выстаўляліся і навуковыя прыборы — электрафор, лейдэнскія батарэі, "пнеўматычная машына, вырабленая ва ўласных майстэрнях", секстант, тэадаліт, ахраматычны і рэфлектарны тэлескопы. Большая частка прыбораў была пасля ліквідацыі акадэміі ў 1820 годзе адпраўлена ў Пецярбург, частка засталася ў кадэцкім корпусе і, па словах А. Марэля, спраўна дзейнічала ў пачатку ХХ стагоддзя.

У карціннай галерэі акадэміі экспанаваліся 67 твораў выяўленчага мастацтва. Сярод іх былі шэдэўры еўрапейскага маштава. У вопісе значыліся "Смерць Архімеда" і "Адшуканне магілы Архімеда" Рубенса, партрэты аўстрыйскай эрцгерцагіні Марыі Тэрэзіі, Жана Кальвіна, Марціна Лютэра і іншых, карціны "перспектывы" Г. Грубера. Рафаэль і Тыцыян былі прадстаўлены копіямі, зробленымі полацкімі мастакамі Малахоўскім і Нядзведскім, якія дзеля гэтага спецыяльна ездзілі за граніцу. Усе партрэты і карціны "былі ў багатых пазалочаных рамах мясцовай работы". Некаторыя палотны дасягалі вышыні да сажна (2,13 метра). Акрамя карцін у галерэі з'яўталі на сцябе ўвазу калекцыя гравіраваных малюнкаў і чарцяжоў агульнай колькасцю 2091, з іх па архітэктуры — 484.

Полацкі музей сабраў вялікую калекцыю старадаўняй зброі. Для выхаду з галерэі "стаялі пры драўляных манекенях у жалезных панцырах, на сценах былі размешчаны кальчугі, шчыты, карабін у 8 футу [2,44 метра] даўжыні, башкірскія лук, калчаны". Усё гэта было пакінута кадэцкаму корпусу.

У "астранамічнай зале" знаходзіліся некалькі магутных тэлескопаў, барометры, тэадаліты, секстанты, гадзіннікі, зямны і нябесны глобусы (малюнкі некаторых з іх змешчаны ў зборніку). У шафах захоўваліся вырабы з каштоўных камяней — агата, рубіна, халцэдона, бурштыну (некаторыя велічыней з паўметра). Сем скрынак займалі старыя манеты. Нельга не прыгадаць, працягваю А. Марэля, і такія рэчы, як "старажытная каменная сякера, кітайскія: бронзавы дракон, кубкі, жаночыя башмакі, драўляны посуд з барзельфамі ў сярэбранай аправе, турэцкае меднае ружо з перламутрам, некалькі бронзавых, каменных і гліняных ідалоў і пальмавыя лісты, спісаныя малабарскія пісьмёнамі". Звыш таго — 4125 гіпсавых адбіткаў і "здымкаў". "Увесь гэты аддзел быў накіраваны ў Пецярбург".

Сёння будынак былых акадэміі і кадэцкага корпуса перададзены Полацкаму ўніверсітэту, які ў пэўным сэнсе з'яўляецца іх спадкаемцам і прадаўжальнікам дзейнасці. Таму цалкам рэальна аднаўленне ў гэтым будынку і колішняга "музеума" — няхай і ў больш сціплым выглядзе. Вялікую дапамогу тут акажа праца А. Марэля, які, напэўна ж, абавіраўся на недасступныя нам сёння рукапісныя апісанні экспазіцый. Калі б музей пачаў адраджацца, можна было б, як нам здаецца, спадзявацца на добрую волю ў дапамозе Санкт-Пецярбургскіх устаноў культуры і адукацыі.

Адам МАЛЬДЗІС,
Тамара ШКУРКО.

Англія

Адбыўся 59 з'езд Згуртавання беларусаў у Вялікабрытаніі (ЗБВБ)

З'езд пачаўся ў зале Беларускага культурнага рэлігійнага цэнтра.

Старшыня Галоўнай управы спадарыня Л. Міхалюк адкрыла з'езд, прывітала прысутных і папрасіла айца Надсана памаліцца за поспех з'езда.

Паводле праграмы была выбрана мандатная камісія ў складзе спадароў Т. Пікарды, М. Бароўскага і С. Будкевіча. Камісія правярыла картатэку сяброў згуртавання і паведаміла, што ёсць кворум, з'езд з'яўляецца прамочным.

Выбраны прэзідыум з'езда ў асобах: спадары П. Шаўцоў, М. Пачкаеў і Ясіловіч. Пра працу

ўправы рабіла справаздачу спадарыня Л. Міхалюк.

Калі пачаўся выбар Галоўнай управы, між прысутнымі сябрамі вялася дыскусія адносна кандыдатаў, і ў выніку зноў старшыней Управы ЗБВБ была выбрана спадарыня Л. Міхалюк, заступнікам старшыні М. Пачкаеў, сакратаром і скарбнікам спадары С. Піткевіч, сябрамі ўправы: спадары П. Шаўцоў і А. Сенька. У наглядальную раду ўвайшлі: спадары Ясіловіч, Вінаградаў і Калінін.

Старшыня ўправы спадарыня Л. Міхалюк падзякавала з'езду за давер.

Сыльвестар БУДКЕВІЧ.

Ізраіль

Афра-беларуса Сашу Дзямідава пазнаў аднакурснік

Паважанае рэдакцыя!
Я пастаянна чытаю матэрыялы "Дыялога", якія публікуюцца ў нас у газеце "Новости недели". У № 23 маю ўвагу прыцягнулі два артыкулы: "Афра-беларус Аляксандр Дзямідаў" і "Турызм як форма народнай дыпламатыі".

Артыкул пра Сашу Дзямідава нагадаў мне 1958 год, калі я паступіў на завочнае аддзяленне Беларускага інстытута інжынераў чыгункі (Гомель). Я вучыўся на будаўнічым факультэце, Саша на цеплавозным. Увесь першы курс у нас былі агульныя лекцыі, і там я ўпершыню ўбачыў Сашу. Менавіта так, як напісала аўтар, вакол яго на перапынках збіраліся студэнты, сыпаліся жарты, ён заўсёды быў цэнтрам увагі. Потым у нас падзяліліся прадметы, і мы амаль не сустракаліся. І вось, праз 47 гадоў я працягаў пра Сашу і прыгадаў яго,

кучаравага і вясёлага. Калі ёсць магчымасць, паведаміце яму, што ў далёкім Ізраілі яго памятаюць. Перадайце гарачае прывітанне ад Марка (тады Марыяка) Вайсмана. Я зычу яму моцнага здароўя. Вельмі рады, што ён паранейшаму бодры і вясёлы.

Я былы жыхар Мінска. У Ізраілі 14 гадоў, і ўважліва сачу за развіццём турызму. Мне крыўдна, што Беларусь адстае (на мой погляд) ад сваіх суседзяў (Украіны, Літвы, Польшчы). У Беларусі ёсць многа прыгожых мясцін. Чаму б сумесна з ізраільскімі турагенітэмамі не арганізаваць туры?

У нас у краіне каля 100 тысяч былых жыхароў Беларусі, і многім у выніку абставін трэба наведаць Беларусь. І тут шмат праблем, пачынаючы з самага высокага кошту візы ў параўнанні з іншымі краінамі СНД.

Для справядлівасці адзначу, што

некаторыя складанасці справакаваны дзеяннямі нашага МЗС, якое зачыла пасольства ў Мінску. Нядаўна пасольства зноў адкрылі, а праблемы засталіся.

У гэтым годзе мне вельмі хацела наведаць Мінск, дзе шмат таварышаў, знаёмых. Паглядзець горад, у будаўніцтве якога я прымаў удзел. Зайшоў у турагенітэма, каб даведацца, што новага, але мне адказалі — усё без змен. Вось і прыняў рашэнне з'ездзіць у Галандыю, дзе не трэба плаціць за візу, аплочваць дадатковую страхоўку, марнаваць час на рэгістрацыю ў аэрапорце і па месцы жыхарства. Спадзяюся, што ў наступным годзе сітуацыя палепшыцца, тым больш, што ў нумары № 24 "Дыялога" працягаў, што намачаюцца адпаведныя меры.

З павагай,

Марк ВАЙСМАН.

Станіслаў ШАРАШКОЎ, галоўны рэдактар газеты "Весткі з Беларусі" беларускай абшчыны Львоўскай вобласці:

"Пачалося ўсё з таго, што мне спадабалася беларуская абшчына, і я стаў друкаваць пра яе артыкулы ў газеце "Русский вестник"

Са Станіславам ШАРАШКОВЫМ мы пазнаёмліся ў Мінску на прэзентацыі беларускіх сродкаў масавай інфармацыі замежжа. Да гэтага з цікавасцю аналізавалі тры шэсць нумароў газеты "Весткі з Беларусі", якія ўжо з'явіліся, хацелі пазнаёміцца з тымі, хто рытуе гэтае выданне. Аказалася, што газета ствараецца ў асноўным, намаганнямі аднаго чалавека, які працуе над выданнем рускай дыяспары ў Львоўскай вобласці і беларусам дапамагае таксама. Немалады ўжо чалавек, ён рытуе матэрыялы, аналізуе беларускую прэсу. Біяграфія гэтага грамадскага дзеяча цікавая — яна частка гісторыі краіны.

інстытуце. А потым пачалася перабудова...

— Час надзей. Але атрымалася не тое, на што спадзіваліся...

— У 1989 годзе я стаў рэдактарам газеты рускай абшчыны "Сумленне". Цяжкі быў для нас час: у наш домік урываліся нацыяналістычна настроены хуліганы, разбівалі тэлефоны... Зараз я выдаю газету "Русский вестник". Як ветэран нацыянальнага руху і журналіст назіраю за дзейнасцю ўсіх нацыянальных абшчын. Рускіх на Львоўшчыне ў 1989 годзе было 120 тысяч, зараз — 80. Цікавая тэндэнцыя — у нас 3 — 4 рускія таварыствы, якія паміж сабой не надта ладзяць. Яўрэяў засталася 5 тысяч — у іх 7 абшчын, і таксама не мірацца. Венграў — чалавек 50, сварачца. Грэкі, якіх чалавек 40 — таксама. А вось беларусы жывуць дружна, спакойна працуюць. Кіраўнік абшчыны Сяргей Кулікоў шмат зрабіў, аб'яднаўшы суайчыннікаў. Мне спадабалася гэта абшчына, і я стаў друкаваць пра яе артыкулы ў газеце "Русский вестник".

— **Натуральна, што вы былі ў курсе спраў беларускай абшчыны, таму і запрасілі вас выдаваць газету "Весткі з Беларусі"?**

— Неяк сустрэўся з Сяргеем Куліковым, які папрасіў мяне выпускаць газету "Весткі з Беларусі". Вагаўся, але трэба было дапамагчы. Друкуем матэрыялы пра нашых ветэранаў, якія жывуць у Львоўскай вобласці, беларускія песні з нотамі, навіны культуры і адукацыі з Беларусі. Выручае ваша газета "Голас Радзімы": перадрукоўваю з яе цікавыя матэрыялы па-беларуску, афіцыйныя навіны (ёсць рубрыка "Навіны з Радзімы").

— Дадам, што друкуецца "Новаю зямлю" Якуба Коласа, афіцыйныя пасланні суайчыннікам за мяжой, святочныя пасланні Прэзідэнта Беларусі і Мітрапаліта Філарэта...

— Увогуле адлюстроўваем не толькі свецкае жыццё, але і рэлігійнае. Наш Уладыка Аўгустын, архіепіскап Львоўскі і Галіцкі — беларус па паходжанні. Выключны багаслоў, надзвычай таленавіты і вельмі сціплы чалавек. Разам з ім Сяргей Кулікоў дабіваецца, каб улады выдзелілі ўчастак зямлі пад будаўніцтва праваслаўнага храма. Але трэба яшчэ сабраць шмат грошай.

Увогуле дзейнасць нацыянальных абшчын патрабуе арганізацыі іх эканамічнай базы, таму што немагчыма бясконца "даць" гістарычную радзіму, або існаваць на ахвяраванні. Добра, каб былі выдадзены метадычныя дапаможнікі па арганізацыі абшчын і працы ў іх (як складзі план работы, выбраць кіраўнікоў і адказных за розныя накірункі дзейнасці, як устанавіць сувязі з мясцовай уладай і гэтак далей), таму што культура грамадскай работы нацыянальных меншасцей у замежжы надзвычай самадзейная. Усё залежыць ад таго, ці знойдзецца адукаваны, таленавіты чалавек. А потым ён яшчэ затрачвае шмат гадоў, каб шляхам спроб і памылак выйсці на нейкі правільны шлях. Кіраўніцтва грамадскай арганізацыі — гэта цэлая навука. Ёсць агульныя прынтцыпы, якія трэба ведаць, каб пазбегнуць памылак.

Гутарыла Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ:
Станіслаў ШАРАШКОЎ.

Мінск. Дом дружбы

Пераможцаў XI Усепольскай алімпіяды па беларускай мове ўшаноўвалі ў Мінску

Па традыцыі першых знаўцоў беларускай мовы ўшаноўваюць у Мінску. Сёлета Беларусь наведвала дэлегацыя з 32 чалавек. У яе склад увайшлі: кіраўніцтва таварыства "Польшча — Беларусь", настаўнікі, пераможцы і фіналісты XI Усепольскай алімпіяды па беларускай мове сярод вучняў школ.

Падвядзенне вынікаў алімпіяды, узнагароджанне пераможцаў і фіналістаў адбывалася ў Доме дружбы ў Мінску. Лаўрэатамі XI Усепольскай алімпіяды сталі Юстына Вышкоўска (I месца), Барбара Жэрунь, Наталія Бабулевіч (II месца), Эвеліна Пліс (III месца), Дамела Эва Дудзіч (IV месца), Ганна Паўлочук, Аліна Трусевіч (V месца), і яшчэ 16 вучняў выйшлі ў фінал. Усе школьнікі атрымалі памятнае прызы — каштоўныя выданні кніг аб прыродзе, мастацтве, гісторыі Беларусі, карціны з маляўнічай прыродай Беларусі, хрустальныя кубкі, вырабленыя на беларускіх прадпрыемствах, музычныя дыскі з запісамі сучасных беларускіх выканаўцаў — ад Беларускага таварыства дружбы, таварыства "Беларусь — Польшча", Мінгарвыканкама, Фонду культуры, Міністэрства замежных спраў Беларусі, Міністэрства культуры, Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі, Белсаюздруку, абласной бібліятэкі імя А.Пушкіна, дзяржаўнага дабрачыннага фонду "Сакавік", жаночага інстытута "Энвіла", Мінскай гарадской жаночай арганізацыі, газеты "Голас Радзімы", "Настаўніцкай газеты".

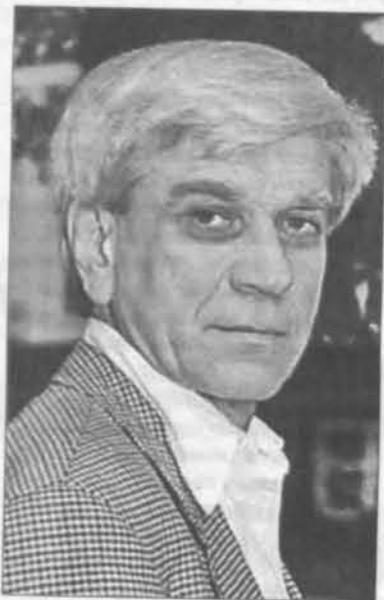
Акрамя ўзнагароджвання, для польскіх дзяцей была арганізавана цікавая і насычаная забавульляльна-пазнавальная праграма. Яны паглядзелі Мінск, наведвалі Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі; сустракаліся з вучнямі мінскіх школ № 212, № 37, гімназіі № 23 (і нават патанчылі з імі на дыскатэцы), гімназіі-каледжа мастацтваў; паглядзелі, як адпачываюць беларускія падлеткі ў аздараўленчым лагэры "Брытаніна", што каля Радзівічаў.

Святлана КАРПУЧОК.

Сяргей Законнікаў — Вандроўнік і паэт

Сёння ў літаратурнай гасцёўні — паэт Сяргей Законнікаў — аўтар чатырнаццаці кніг паэзіі, публіцыстыкі, эса, нарысаў. Лаўрэат шматлікіх літаратурных прэмій, сярод якіх Дзяржаўная прэмія Рэспублікі Беларусь імя Янікі Купалы, Міжнародная літаратурная прэмія Польшчы імя Вітальда Гюльвіча, Міжнародная літаратурная прэмія Украіны імя Рыгора Скаварады. На працягу 16 гадоў узначальваў часопіс "Польмя". Яго рэдактарства стала часам росквіту ў гісторыі слаўтага літаратурнага выдання. Калісьці, адказваючы на пытанні ў кнізе "Шчыра, як на духу..." (Словесні вядомых людзей Беларусі), ён сказаў, што ў асабістым жыцці дасягнуў многага, амаль з гакам. А самае радаснае ў жыцці было нараджэнне дачок Алены і Святланы. Цяпер ён ведае, што і ўнукі — вялізнае шчасце. А калі яны растуць на тваіх вачах, ты становішся яшчэ больш шчаслівым.

— Чым зараз займаецеся, спадар Законнікаў? — спытала я ў яго.

— Ніякай працы, акрамя літаратурнай, у мяне ў апошні час няма. Я ж паэт. Ведаеце, у многіх краінах можна жыць толькі займаючыся творчасцю. Праўда, гэта тычыцца тых пісьменнікаў, кніжкі якіх добра распрадаюцца. Мае кнігі на паліцах не затрымліваліся ніколі, іншая справа, што зараз яны амаль не выдаюцца. А ў сталё ў мяне, дарэчы, ляжыць некалькі падрыхтаваных да друку рукапісаў.

— Калі выйшла ваша апошняя кніга?

— У Беларусі — у 2000 годзе, а ў Польшчы — зборнік "Чорны конь апакаліпсісу", які ўключыў у сябе дзве паэмы: "Чорная быль" і "Зязюля". Акрамя маральнага задавальнення, кніга мела яшчэ практычную карысць. Разам з акцёрамі, спевакамі я ўдзельнічаў у дабрачынных вечарынах, грошы ад збораў і продажу кнігі ішлі на набыццё лекаў для беларускіх дзяцей, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС. Апошняя кніга "Шлях душы" з'явілася тры гады таму ў Балгарыі. Мне вельмі пашчасціла з перакладчыкамі. На балгарскую мову мае творы перакладалі лепшыя паэты-перакладчыкі — Зоя Васільева, Марка Ганчаў, Стэфан Паптонеў, Найдан Вылчаў.

— Чарнобыльская катастрофа займае важнае месца ў вашай творчасці, ці не так?

— Калі здарылася аварыя на ЧАЭС, я ўдзельнічаў у арганізацыі дэактывацыі дзіцячых садкоў, школ, бальніц, прысутнічаў пры адсяленні людзей. Бачыў, як пакутавалі дзеці, жанчыны, калі іх зрывалі з наседжанага месца амаль без рэчаў і везлі невядома

куды. Адсяленне — гэта жахлівае відовішча. Беларусь пацярпела ад аварыі як ніякая іншая дзяржава. І нам сапраўды было тады адным не справіцца з гэтай наваляй. Я ўспешаны, што маю не толькі творчае, але і чалавечае дачыненне да дапамогі людзям, якія пацярпелі ад чарнобыльскай бяды.

— Раскажыце пра гэты падрабязней, калі ласка.

— У мяне даўнія стасункі з Германіяй. Там розныя, у большасці рэлігійныя арганізацыі, праводзілі платныя вечарыны, а грошы накіроўвалі на дабрачыннасць. У мяне добрыя стасункі з царквой Святой Тройцы ў Франкфурце-на-Майне. Яе пастар Рудольф Дорманн шмат зрабіў для Беларусі, у прыватнасці дапамагаў будаваць у Аксакаўшчыне рэабілітацыйны цэнтр. Ён жа купляў для яго мэблю. Пастар удзельнічаў таксама ў стварэнні вёскі для перасяленцаў.

— Што сабой прадстаўлялі вашы выступленні ў Германіі?

— Выступаў разам з рэлігійнымі хорами. Падчас вечарын гучалі спевы, паэзія. Мае паэмы і некаторыя вершы перакладзены на нямецкую мову. Іх чыталі нямецкія акцёры. Бывала, што даводзілася жыць у Германіі і цэлы месяц — праводзіў там увесь свой адпачынак. Асабліва мне запамнілася паездка на востраў Шпікерог у Паўночным моры. Гэта курортнае месца, улюбёнае немцамі. Вельмі цікавае наваколле: дзюны, асака. На востраве растуць толькі карлікавыя сосны, шпшына самых розных адценняў — нават бачыў, як яна цвіце чорнымі кветкамі. Лежбішча коцікаў. На востраве няма ніякай вытворчасці і нават машын. Толькі ездзяць пажарная, хуткая дапамога і паліцыя. Апошняя, часам, на веласіпедзе. Людзі перасоўваюцца пехатою і на веласіпедках. Там мы таксама выступалі перад курортнікамі, турыстамі.

Сам жа турыстам не ездзіў ніколі. З аднаго боку арганізавана вандраваць лягчэй. Ты ідзеш сабе, а экскурсавод кажа: павярніце галаву направа, вы бачыце тое і тое, цяпер — налева. Але не ведаю, ці даюць такія паездкі сапраўднае ўжуленне пра краіну і яе людзей.

— А вашыя вандроўкі атрымліваліся больш змястоўнымі?

— Безумоўна. Праўда, мне перашкаджае слабае веданне нямецкай мовы. Асабліва гэта незручна падчас выступленняў. Але тут дапамагае жонка Лілія,

якая выдатна валодае нямецкай мовай. У час апошняй паездкі мы з ёй аб'ехалі 13 маленькіх гарадоў Германіі.

Уразіла, што простыя людзі за мяжой менш цікавіцца палітыкай, чым мы. Яны жывуць сваім звычайным жыццём у коле родных і сяброў. І ім не падабаецца, калі нехта ўмешваецца ў іх справы. Большасць людзей за мяжой пытаюцца, якія ў нас цэны, пенсіі і зарплаты, як у нас з дзіцячымі садкамі, бальніцамі. Я ўпэўнены, што рэальны паказчык узроўню развіцця краіны — гэта клапатлівае стаўленне ў ёй да старых і дзяцей.

— Няўжо людзі зусім не цікавіцца палітыкай?

— Мне падаецца, што яна шмат значыць толькі для прафесіяналаў і моладзі. Дарэчы, гэта раней на Захадзе слаба ўяўлялі, што за краіна Беларусь, цяпер жа людзі больш дасведчаныя і інфармаваныя.

— Ці былі ў вас за мяжой сустрэчы з беларускай дыяспарай?

— Нешматлікія. У 1997 годзе сустракаўся з суайчыннікамі ў ЗША. Знаёмства, якім я ганаруся, — гэта з Барысам Кітом. Цікава, што быў у Франкфурце-на-Майне некалькі разоў, але не чуў, што там жыве гэты цудоўны чалавек. Барыс Кіт, даведаўшыся, што ў Германіі выступае беларускі паэт, запрасіў мяне да сябе ў госці. Цяпер сябраў з ім. Дарэчы, хацелася б аддаць належнае вашай газеце "Голас Радзімы", якая першая расказала беларускай і сусветнай грамадскасці пра ўклад у сусветную навуку гэтага слаўтага, унікальнага навукоўца.

Асоба Барыса Кіта заняла сваё месца і ў маёй творчасці. Матэрыял "Мы былі першымі" ўвайшоў у кнігу, якая выдана нядаўна. У газеце "Новы час" надрукавана паэма, прысвечаная гэтаму знакамітаму беларусу, якому споўнілася ўжо 95 гадоў. Спадзяюся, што паэма знойдзе водгук. Яна не толькі пра беларуса Барыса Кіта, але і пра ўсіх нас. Мне не хацелася, каб яна была занадта публіцыстычнай, а таму гэты твор больш філасафічны, сімвалічны.

— І ўсё ж, вы лірык ці публіцыст?

— Канешне, сваё месца ёсць і ў паэзіі, якую можна назваць газетнай, але калі б я мог не звяртаць увагу на тое, што робіцца вакол мяне, то хацеў бы пісаць толькі пра каханне.

Гутарыла Алена СПАСЮК.

Сяргей ЗАКОННІКАЎ

Яшчэ...
Шугае вецер часу нада мною...
Як пра яго не думаць усур'ёз?
Але такой салодкаю манюю
Зноў хмеліць галаву спагадны лёс.

Яшчэ зямля плыве не толькі ў вочы,
Планеты цела лашчу я рукою,
Якое кожнай клетачкаю хоча
Мне перадаць трываласць і спакой.

Яшчэ з непрыхаваным захапленнем
Прымаю ў сэрца і далей нясу
Вянцовы цуд зямнога выяўлення:
Дзіцячы смех, жаночую красу.

Яшчэ магу паверыць і праверыць,
Што не стаміўся чуйнасці выток,
Калі на чысты ток нямой паперы,
Як жытні колас, упадзе радок.

Яшчэ мяне суцешвае і лечыць
Грыбная бласлаўная пара,
Калі на ўзлеску абдымае плечы
Сівы дымок сяброўскага кастра.

На Млечны Шлях бярэ кірунак сцежка,
Ляціць лісцё апошняе з бяроз...
А я яшчэ з даверлівай усмешкай
Іду ў той дзень, які завершыць лёс.

МАЛЕНЬКІ АТЛАНТ

З умешкай добрай і адкрытай
Унук мой — мілае дзіця —
Глядзіць насустрач неабжытым
Абсягам вечнага быцця.

Ён адчувае, што жаданы,
Таму ў адказ нутром сваім
Прымае шчыра і аддана
Бязмежны свет і ўсіх у ім.

Тым спачувае, хто заплакаў,
Хоць сам далёкі ад бяды.
З бяздомнай кошкай ці з сабакам
Гасцінцам дзеліцца заўжды.

Вось да сінкікі цягне рукі,
Яна з далоні хлеб дзяўбе...
Як гэта слаўна — без прынуці
Любоўю жыць, дарыць сябе!

З маленства вырасце дарога,
Ён ступіць смела за парог.
Што будзе там, дзе надта многа
Выпрабаванняў і трывог?

Гляджу на збітыя каленкі
І лёс прашу: "Не падмані!",
Каб утрымаў атлант маленькі
Свой груз вялікай дабрыні.

Род чалавечы сам грашыць і судзіць,
Круг сумятні не можа разарваць...
Ды ў свет прыходзяць знакавыя людзі,
Каб сэнс жыцця сабой уратаваць.

Такім, як цяпер, без іх ці сталі б
Зямляне з непрытульнасцю сваёй?
Любоў і веру будзіць боскі талент,
Аплочаны пакутнаю крывёй.

Што б ні было, а ў радасці і ў горы
Раскрыстаныя душы клічуць нас
Да тых, хто разумам абняў прастору,
Спыніў натхненнем неўтаймоўны час.

Ім радасна з нашчадкамі вітацца
Сваім добром, як поіскам рукі:
Плытуць праз вечнасць храмы
і палацы,
Мелодыі, карціны і радкі...

Шлях геніяў ніхто ўзнавіць
не ў стане
Але прад брамай грознай нематы
Усіх дагоніць простае пытанне:
"А што пакінуў за сабою ты?"

Углядацца ў сябе,
У пакінуты след,
Чалавечую долю разгадваць
Вучыць Воляй Вышэйшай
Падароны свет,
Свет трывожны,
Нязнаны,
Спагадны.

Свет трывожны
Даймае і ўдзень, і ўначы,
Не прабіцца да хвілі шчаслівай,
Ды з пакутаў,
Каб веру ў людзей зберагчы,
Як ратунак,
Паўстала ЦЯРПЛІВАСЦЬ.

Свет нязнаны
Плыве скрозь прастору і час,
Таямніц не становіцца меней.
Мне трагічнасць жыцця,
Як загадка,
Якраз
Пасабляла спяліць РАЗУМЕННЕ.

Свет спагадны
Любоўю абняў нездарма,
Распаіў лёд сумненняў дазвання...
У душы ні адчаю,
Ні крыўды
Няма,
Засталося адно ДАРАВАННЕ.

Ппульсе за акном трагічна зорка,
Яе няма ўжо, ды ляціць святло...
І ты ў бязладным сне ўздыхаеш горка,
Відаць, па тым, што адцвіло, сышло.

Пры вас сяджу, і дума горбіць плечы,
Касмічны жаль бярэ душу ў палон.
Любіць жыццё — занятак
небяспечны,
Яно само пастаўлена на кон.

Нібы ў царкве,
Пад Млечным Шляхам ціха.
Калыша Вечнасць росную Зямлю...
З журботнага цяпла тваіх уздыхаў
Я да жыцця давер яшчэ ляплю.

Ёсць раўнавага ў спрадвечнай
прыродзе,

Рэдка калі надараецца збой.
Існае з круга быцця не выходзіць,
Кожны трымаецца нішы сваёй.

А чалавек на такое не згодны,
Прагне надбаўкі настойліва ён:
Ехаць жадае ў купэ міжнародным,
Хоць заплаціў за агульны вагон.

РАДКІ НА ПАЛЯХ

Калі б не каханне, то гэты свет
Не меў бы сэнсу і плёну...
Свечка без польмя —
Проста прагмет:
НЕ-А-ДУ-ШАЎ-ЛЁ-НЫ.

За пачуццём не паспявае слова...
Не словам карыстаецца здаўна
Каханьня нестрыжанага мова,
Але для ўсіх даступная яна.

Канскі Леў вырас у Беларусі

На 52-ім Міжнародным фестывалі рэкламы “Канскія Львы” сёлета вышэйшую ўзнагароду — “Залатога Льва” — атрымала беларускае рэкламнае агенцтва “Крынь”. Гэта агенцтва адзначана ў намінацыі МедыяЛьвы за медыястратэгію “Beerka. Дастаўляецца да п’іва” для рэкламнай кампаніі расійскай фірмы “Сібірскі бераг”. Аб тым, як дабіцца поспеху і ўсеагульнага прызнання раскажае дырэктар рэкламнага агенцтва “Крынь” Валерый КЛІМЧАНКА:

— Чаму расійская кампанія выбрала менавіта беларускае рэкламнае агенцтва для прасоўвання на рынку свайго прадукта?

— Некалькі гадоў таму мяне ў якасці эксперта запрасілі ў журы на Міжнародны фестываль рэкламы “Ліза”, які праходзіў у Новасібірску. Там я пазнаёміўся з прадстаўнікамі “Сібірскага берага”. Праз некаторы час яны патэлефанавалі ў агенцтва і прапанавалі разам працаваць на расійскім рынку піўных снежаў (сушаныя рыбка і кальмары, вяленае мяса). Мы адмаўляцца не сталі, застаёмся партнёрамі і па сённяшні дзень.

— Якія задачы вы ставілі перад сабой у пачатку рэкламнай кампаніі?

— Заваяваць рынак. Для гэтага ва ўсведамленні спажыўца павінна быць складзены і замацаваны непарушны сувяз паміж п’івам і снежкамі “Beerka”, таму што “Beerka — правільны сюз да п’іва, п’іва п’ецца толькі з Beerkai” (адзін з нашых слоганаў). Мэта была дасягнута, і новы брэнд “Beerka” стаў лідэрам на расійскім рынку піўных снежаў пасля ўсяго чатырохмесячнай рэкламнай кампаніі.

— Складваецца ўражанне, што ў вас усё вельмі лёгка атрымлівалася, нічога не было перашкод пры правядзенні рэкламнай кампаніі?

— Так, праблемы былі. Па-першае, гэта канкурэнцыя: на рынку шмат піўных снежаў розных фірм. Па-другое, гэта пазіцыянаванне:

усе снежкі размяшчаліся побач з п’івам. Мы нічога не мянялі і не ўносілі новага: прадукт “Сібірскага берага” таксама падаецца разам з п’івам. Як мы справіліся з задачай? Уявілі свайго спажыўца, мужчыну 25-35 гадоў, у шэрагу тыповых для яго жыццёвых сітуацый: калі ён сустракаецца з сябрамі, глядзіць тэлевізар ці чытае газету. Амаль заўсёды ў такіх выпадках ён п’е п’іва. А да яго ўжо проста неабходна “Beerka”, таму што, як гучыць слоган, “Beerka. Дастаўляецца да п’іва!”

— На фестывалі “Канскія Львы” вышэйшай узнагародай была адзначана ваша медыястратэгія для рэкламнай кампаніі. У чым яе сутнасць?

— Калі гаварыць прасцей, медыястратэгія — гэта размяшчэнне рэкламных матэрыялаў, данасерныя інфармацыі да мэтавай аўдыторыі. Мы правялі паралель паміж маленькай рыбкай-прыліпалай, якая для таго, каб як-небудзь перамяшчацца, прыклеіваецца да больш вялікай, і снежкамі, а таксама паміж вялікай рыбай і п’івам. Так, адразу пасля рэкламы п’іва па тэлебачанні паказвалі снежкі, бігборды “Beerki” заўсёды размяшчаліся побач з піўнымі плакатамі. Восем такім чынам у галаве чалавека паступова замацоўвалася, што “Beerka” — неабходны дадатак да п’іва.

— Калі падавалі заяву на ўдзел у Канскім фестывалі, ці былі ўпэўнены ў поспеху?

— Мы на гэта вельмі спадзяваліся. А ўвогуле, калі працэнт упэўненасці ў перамозе не перавышае 50, то на такім фестывалі рабіць няма чаго.

— Ці бачылі Каны раней вашы работы?

— Першы раз мы паспрабавалі сябе ў Канах у 1998 годзе з работай для Мінскага аптовага рынку. На бігбордах быў намалёваны агурок, а ад яго нож адразаў розную агародніну. У гэтым і была ўвасоблена асноўная ідэя: у адным месцы можна набыць усё неабходнае. За гэтую работу мы атрымалі сярэбраную палачку на фестывалі Golden Dram — другім па значнасці еўрапейскім фестывалі, але з Канаў у той раз не прывезлі нічога. Па праўдзе сказаць, шансаў на перамогу ў нас тады не было. У рабоце не хапала камп’ютэрнай графікі, а ў іншых яна ўжо была.

Затое мы рэгулярна, з 1995 года, удзельнічаем у шматлікіх прэстыжных конкурсах і фестывалях. Кожны раз прывозім узнагароды. За дзесяць гадоў іх набірала стголькі, што, нават цяжка пералічыць.

— Вы зацвердзілі сябе на міжнародным рынку, дасягнулі высокага ўзроўню, працуеце з замежнымі кліентамі. Ці праводзіце рэкламныя кампаніі для беларускіх прадпрыемстваў?

— Безумоўна. Мы перш за ўсё і арыентаваны на айчыны рынак. Сярод беларускіх кліентаў — кампанія мабільнай сувязі MTS, прадстаўніц-

твы кампаній Philip Morris, Procter & Gamble і іншых. Як бачыце, усе вядомыя маркі, кожная імкнецца да лідэрства. Узровень рэкламнага агенцтва, якое яны выбіраюць для сябе, павінен быць адпаведным. Кліенты нашы вельмі патрабавальныя, і мы павінны ўмець іх задавальняць і прапаноўваць больш, чым яны мяркуюць. З гэтым па сілах справіцца толькі прафесійнай камандзе. Зараз у нас працуе 40 чалавек (калі ўсё толькі пачыналася ў 1993 годзе, нас было трое). Кожны — майстар сваёй справы. Прычым, людзі прыходзяць у агенцтва, як правіла, з невялікім вопытам работы, растуць ужо ў нас. Так што можна з поўнай упэўненасцю гаварыць: Канскі Леў вырас у Беларусі.

— З чаго пачалася “Крынь”?

— Спачатку “Крынь” не была рэкламным агенцтвам. У 1993 годзе мы, Аляксандр Шэвчэвіч і я, стварылі кінавідзастудыю. Першымі нашымі ролікамі былі кліпы і запісы канцэртаў Аляксандра Ціхановіча і Ядвігі Паплаўскай, расійскіх груп “ДДТ” і “Машины времени”. Праекты былі дастаткова паспяховымі, бізнес развіваўся, мы пачалі здымаць рэкламныя ролікі. Але паўнацэнным рэкламным агенцтвам сталі толькі ў 1996 годзе: маглі зрабіць макет, зняць ролікі і размясціць іх на тэлебачанні ці ў газеце. Восем так паступова набіралі вопыт, і зараз “Крынь” — гэта пяць самастойных

структур. Сёння агенцтва можа прапанаваць больш разнастайны спектр паслуг: ад распрацоўкі стратэгіі да выяўлення мэтавай аўдыторыі.

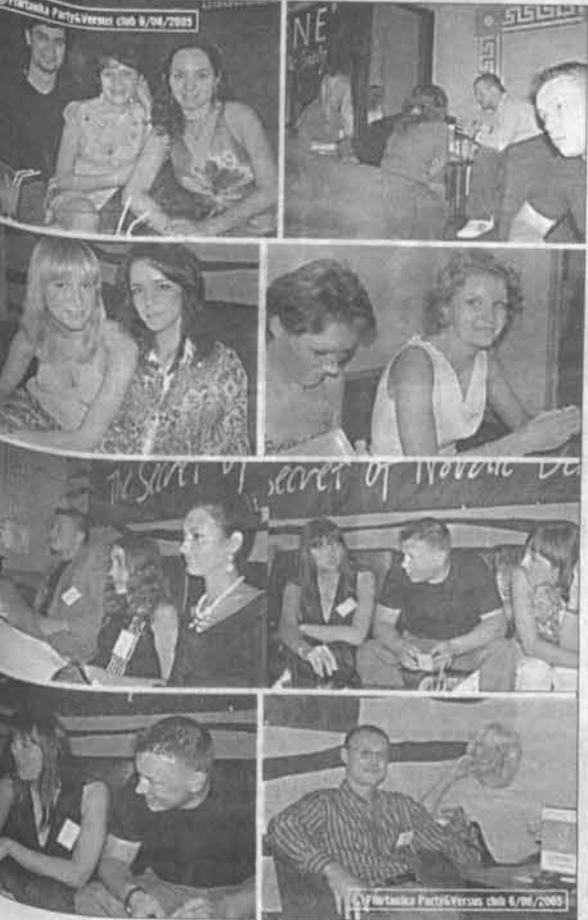
— Якія зараз планы ў “Крынь”? Якія вышэйшыя збіраецеся пакараць?

— Пасля атрымання Льва планка, што тычыцца сервісу і крэатыўу, узнялася вельмі высока, і задача зараз — утрымаць яе. Прымаем і будзем і далей прымаць удзел у розных фестывалях. Апошні з іх — фестываль Балтыйскіх краін “Golden Hammer” — прайшоў у Латвіі, і на ім мы не засталіся без узнагарод. На гэты раз прывезлі золата (I месца ў катэгорыі “Print ads”) за ўпакоўку снежаў да п’іва Beerka і серабро (II месца ў катэгорыі “Interactive media”) за прасоўванне Beerki. “Крынь” у гэтым годзе папала таксама ў абодва спісы лідэраў (“Самыя крэатыўныя агенствы” і “Медыаагенствы”), якія былі складзены журы “Golden Hammer”.

— Ці будзеце ўдзельнічаць у фестывалі “Канскія Львы” ў 2006 годзе?

— Калі будзе з чым, абавязкова. Каб зрабіць вартую працу, у нас ёсць яшчэ пэлы год, а гэта не так мала.

Кацярына НЕМАГАЙ.
НА ЗДЫМКУ: (злева направа) дырэктар па рабоце з кліентамі РА Starcom Ігар ЖУКЕВІЧ; творчы дырэктар РА “Крынь” Аляксандр ШЭВЧЭВІЧ; дырэктар РА Starcom Фёдар ПАПЯЛУШКА; дырэктар РА “Крынь” Валерый КЛІМЧАНКА.

Фліртаніка

Знайсці каханне... За сем хвілін

Гэтым летам мінчане авалодалі новым спосабам знайсці сваю палову. На вечарынах “Фліртанікі” ўсяго за сем хвілін неабходна распазнаць у суб’ектыву таго, з кім накіравана правесці ўсё жыццё.

Вечары “Фліртаніка”, якія праводзяцца па амерыканскай тэхналогіі Speed Dating (у перакладзе з англійскага — “хуткае спатканне”), упершыню прайшлі ў 1999 годзе ў Злучаных Штатах Амерыкі сярод іўдзейскай дыяспары з мэтай стварыць як мага больш хўрэйскіх сямей. Навінка пачала карыстацца папулярнасцю і сярод прадстаўнікоў іншых нацыянальных меншасцей у гэтай краіне, а праз некаторы час хуткім спосабам знаёмства зацікавіліся і замежныя грамадзяне. І зараз “Фліртаніка” знаходзіць усё новых і новых прыхільнікаў па ўсім свеце. У

гэтым годзе вечары спатканняў сталі хітом мінскага клубнага жыцця.

У канцы жніўня прайшоў другі вечар спатканняў у адным са сталічных кафе “Банана кафе” (першы адбыўся ў дыскаклубе “West World Club”), на якім прысутнічала дваццаць дзяўчат і дваццаць маладых людзей. Госці рассяджваліся парамі ці квартэтамі, і ў романтичнай атмасферы прыемных зносін і вяселля знаёміліся, гутарылі і фліртвалі з прадстаўнікамі процілегла полу на працягу сямі хвілін. Пасля гучаў гонг, і маладыя людзі пераходзілі да іншых столікаў, працягвалі гутар-

ку, але ўжо з новымі сяброўкамі. Такім чынам, да канца вечара ўсе ўдзельнікі павінны былі перазнаёміцца адзін з адным, абмяняцца каардынатамі, каб працягнуць зносіны ў далейшым жыцці.

Гульня ў хуткія знаёмствы ўзнікла не выпадкова. Праводзяцца яны ў асноўным у вялікіх гарадах, жыхары якіх, катастрафічна занятыя справамі, не маюць часу для стварэння ўласнага шчасця і пакутуюць ад адзіноты. Вечары флірту карыстаюцца цікавасцю ў сучасных гараджан, якія перастаюць прытрымлівацца стэрэатыпу, што знаёмствы ў грамадскіх месцах — прывілея

людзей легкадумных. Зараз знайсці каханне такім чынам можа кожны, бо “Фліртаніка” — гэта не толькі месца знаёмстваў, але і добра арганізаванае асяроддзе, якое насычана духам романтикі і камфорту. Абавязкова ўмовы масавых спатканняў з’яўляецца роўная колькасць жанчын і мужчын. У залежнасці ад месца правядзення, на вечарах прысутнічаюць ад 40 да 150 чалавек, з якіх мінімум двое абавязкова звязваюць свае жыцці назаўсёды. А дапамагаюць ім ў гэтым лёгкі флірт і гульня, романтичнае спалучэнне таемнічасці і рэальнасці.

Кацярына НЕМАГАЙ.

Краевиды Беларусі

Возера Завышанскае ў Іванаўскім раёне на Брэстчыне. Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ. БелТА.

Соцыум

Восень — час вяселляў

Беларусы спяшаюцца звязаць сябе шлюбам. У першым паўгоддзі зарэгістравана 27 тысяч шлюбных саюзаў — гэта амаль на 20 працэнтаў больш, чым у мінулым годзе. У той жа час колькасць разводаў засталася на ранейшым узроўні. Імкненне беларусаў жаніцца і выходзіць замуж спецыялісты тлумачаць тым, што мінулы год быў высакосны, і таму шмат пар вырашылі пракачаць з вяселлем. Адначасова павялічваецца колькасць пар, якія заключаюць шлюбныя кантракты. Вельмі жвава сусветнай практыкай заключаюць шлюбаў і кантрактаў цікавіцца маладыя пасляхвовыя бізнесмены. За апошнія чатыры гады колькасць шлюбных кантрактаў у Мінску вырасла ў пяць разоў.

Прызнанне Беларускай "Гісторыя Перамогі" адзначана на міжнародным тэлефоруме

Спецыяльны праект "АНТ" — дакументальны серыял "Гісторыя Перамогі" — заняў першае месца ў намінацыі "Памяць" на VI Міжнародным тэлекінафоруме "Разам" у Ялце. Узнагароду беларусам уручаў Генрых Юшквічус, старшыня журы і лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР. Паводле слоў Рыгора Кісяля, старшыні праўлення ЗАТ "Другі нацыянальны канал", "Гісторыя Перамогі" — унікальны 12-серыйны дакументальны серыял. Сёлета ўдзельнікамі тэлекінафоруму стала каля 400 работ больш чым з 30 краін свету.

Філарманічны сезон

Загучыць адроджаны арган

У новым канцэртным сезоне ў Белдзяржфілармоніі загучыць адроджаны унікальны арган. Зараз ідуць апошнія прыгатаванні да яго "прэм'еры" ў адноўленым зале філармоніі. А чарговы сезон плануецца пачаць у сярэдзіне верасня. Аб гэтым раскажаў генеральны дырэктар Беларускай дзяржаўнай філармоніі Аляксандр Гарбар.

Па традыцыі, адзначыў ён, новы сезон пачнецца канцэртамі сімфанічнай музыкі. Ужо ідуць рэпетыцыі філарманічных калектываў, у тым ліку Дзяржаўнага сімфанічнага акадэмічнага аркестра пад кіраўніцтвам Аляксандра Ансімава.

Нагадаем, што вялікая зала Белдзяржфілармоніі адчыніла свае дзверы пасля завяршэння рамонтных работ у студзені гэтага года. Пасля чаго пачалася рэстаўрацыя аргана — унікальнага філарманічнага інструмента, які складаецца з некалькіх тысяч элементаў. Ён адраджаецца дзякуючы залатым рукам Станіслава Чарняўскага. Майстар даглядае інструмент з самага пачатку яго з'яўлення ў філармоніі.

Інструмент зроблены вядомай чэхаславацкай фірмай "Рыгер-Клос" пад кіраўніцтвам арганіста Іржы Рэйнбергера. Першы канцэрт гэтага выканаўцы на сцэне беларускай філармоніі адбыўся восенню 1963 года.

Падпіска — 2005

Літва, Вільнюс

Шаноўная рэдакцыя! Рада ТБМ імя Ф. Скарыны Віленскага краю Літвы выказвае ўдзячнасць усім вам за газету "Голас Радзімы", якую мы атрымліваем. Патрэбная, цікавая і змястоўная. Спадзяёмся, што і ў далейшым будзем мець магчымасць чытаць "Голас Радзімы". З павагай, Юрый ПІЛЬ, старшыня ТБМ.

Гастролі

Працоўны тур "Новага Іерусаліма" па ЗША

Група "Новы Іерусалім" нядаўна вярнулася з тура па ЗША. Упершыню два буйныя выступленні калектыву адбыліся ў Сіэтле, на радзіме легендарнай амерыканскай рок-групы Nirvana, дзе публіка прымала музыкантаў асабліва цёпла. Кампазіцыю "Я падару табе" вакаліст Аляксандр Патліс кожны раз спяваў разам з залай.

"Новы Іерусалім" выступае ў ЗША даволі часта. "На самай справе, гэта быў дастаткова звычайны працоўны тур, — распавядае Аляксандр Патліс. — Нам было цікава наведаць гарады, у якіх мы раней не былі".

Вярнуўшыся з Амерыкі, калектыву не збіраецца адпачываць. Адбыўся вялікі канцэрт "Новага Іерусаліма" ў кіеўскім Палацы спорту сумесна з гуртом Delirious, адным з самых папулярных англійскіх калектываў, які выконвае хрысціянскі рок. Затым музыканты адправіліся ў раён Еўпаторыі, дзе прынялі ўдзел у фестывалі "Белыя ночы на Тарханкуце". А 27 і 28 жніўня група ўпершыню выступала ў Эстоніі. Вярнуўшыся, музыканты прыступілі да рэпетыцый і запісу новага альбома, выхад якога запланаваны на канец восені.

Падрыхтавала Яна ГОМАН.

Падпіска ў Беларусі, Кыргызстане, Латвіі, Літве, Малдове, Расіі, Таджыкістане, Украіне

63854 індывідуальная 638542 ведамасная

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Незалежнасці, 44.
Тэлефоны (+375 - 17) 288 - 11 - 97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.
Email: golos_radzimy@tut.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЕЦЕ:
http://www.belarus21.by

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 2018 экз. Заказ 756. Падпісана да друку 6.09.2005 г. у 12.00.
Газета набрана і звязана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам R пазначаны рэкламныя матэрыялы.
Адрукавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загародні завулак, 3).
Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.
© «Голас Радзімы», 2005.